

23
Festival Internacional
de Música
Antiga i Barroca
de Peníscola

de l'1 a l'11 d'agost 2018

Organitzador

GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esports

TOTS A DIA 18/08

INSTITUT VALENCIÀ DE CULTURA

DEPARTAMENT DE CULTURA DE CASTELLÓ

INSTITUT VALENCIÀ DE INVESTIGACIÓ I D'ANÀLISI

Col·laboradors

inaem

Garca i Rosada

musica valencia

**XXIII FESTIVAL DE MÚSICA ANTIGA I BARROCA DE PENÍSCOLA
de l'1 a l'11 d'agost de 2018**

A les portes del Festival

Dia 1 d'agost. A partir de les 19 h, Platja Nord

Arrima't a la música barroca

Dia 1 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

La Galería del Chiaroscuro (Alacant)

Anabel Sáez, clavecí i direcció

Johann Sebastian Bach, la vida loca d'un ogre genial

Dirigit al públic familiar (a partir de 8 anys)

Entrada gratuïta*

Dia 2 d'agost, platja Nord, 24.00 h

Pirotècnia Peñarroja. Espectacle piromusical (La Vall d'Uixó)

Selecció d'obres de Georg Friedrich Händel

Dia 3 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Capella de Ministrers (València)

Carles Magraner, direcció

Chiaroscuro. Llums i ombres del barroc espanyol

Dia 4 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

The Royal Baroque (Anglaterra)

Italian Stravaganza. L'art del duel: de la terra al cel

Dia 6 d'agost. A partir de les 19 h, Platja Nord

Arrima't a la música barroca

Dia 6 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Delirivm Música i Pilpira Teatro (Madrid)

Teatres de la Llum (València)

Domenico Scarlatti, antiguos mitos y sombras

Dirigit al públic familiar (a partir de 10 anys)

Entrada gratuïta*

Dia 7 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Carlos Núñez (Galícia)

Cantiques, tradició medieval

Dia 8 d'agost, Castell del Papa Luna. 22,30 h

Jordi Savall (Catalunya)

Diàlegs i improvisacions. D'orient a occident i de l'antic al nou món

Dia 9 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Ensemble Inégal (República Txeca)

Gabriela Eibenová, soprano

Adam Viktora, direcció

Vivaldi a Bohèmia

Dia 10 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Harmonia del Parnàs (València)

Ruth Rosique, soprano

Marian Rosa Montagut, clavecí i direcció

Ícaro del amor. Música espanyola del segle XVIII «a la moda»

Dia 11 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Al Ayre Español (Aragó)

Dorothee Oberlinger, flauta

Eduardo López Banzo, direcció

Flauto veneziano

ENTRADES: 12 €. ABONAMENT DE 7 CONCERTS: 70 €. Venda anticipada a partir del dia 10 de juliol a través de www.entradas.com. A partir de l'1 d'agost, venda d'entrades en l'Oficina de Turisme de Peníscola (Passeig Marítim) i els dies de concert en el Castell. Horari (tots els dies): de 10 a 14 h i de 17 a 20 h. Venda en el Castell, de 21 a 22.30 h.

Dia 1 i 6 entrada gratuïta* (amb invitació que es repartirà el dia del concert en l'oficina de turisme).

CRÈDITS

XXIII Festival internacional de música antiga i barroca de Peníscola

Una producció de L'Institut Valencià de Cultura, Diputació de Castelló i

Ajuntament de Peníscola

Direcció Adjunta de Música i Cultura Popular Valenciana

Direcció artística | Leonardo Marqués

Producció | Pere Manuel / Pepa Albors

Imatge i disseny gràfic | JuarezCasanova

Documentació | Jorge García / Rafael Sanchis

Direcció Adjunta de Música i Cultura Popular Valenciana

Plaça de Viriat, sn | 46001 València

961 206 500

Informació completa del Festival a: www.mab.ivc.gva.es

**XIII FESTIVAL DE MÚSICA ANTIGA I BARROCA DE PENÍSCOLA
del 1 al 11 de agosto de 2018**

Día 1 de agosto. A partir de las 19 h, Playa Norte
Acércate a la música barroca

Día 1 de agosto, Castillo del Papa Luna, 22.30 h
La Galería del Claroscuro (Alicante)
Anabel Sáez, clavecín y dirección
Johann Sebastian Bach, la vida loca de un ogro genial
Dirigido al público familiar (a partir de 8 años)
Entrada gratuita*

Día 2 de agosto, playa Norte, 24.00 h
Pirotecnia Peñarroja. Espectáculo piromusical (La Vall d'Uixó)
Selección de obras de Georg Friedrich Händel

Día 3 de agosto, Castillo del Papa Luna, 22.30 h
Capella de Ministrers (Valencia)
Carles Magraner, dirección
Chiaroscuro. Luces y sombras del barroco español

Día 4 de agosto, Castillo del Papa Luna, 22.30 h
The Royal Baroque (Inglaterra)
Italian Stravaganza. El arte del duelo: de la tierra al cielo

Día 6 de agosto. A partir de las 19 h, Playa Norte
Acércate a la música barroca

Día 6 de agosto, Castillo del Papa Luna, 22.30 h
Delirivm Música y Pilpira Teatro (Madrid)
Teatres de la Llum (València)
Domenico Scarlatti, antiguos mitos y sombras
Dirigido al público familiar (a partir de 10 años)
Entrada gratuita*

Día 7 de agosto, Castillo del Papa Luna, 22.30 h
Carlos Núñez (Galicia)
Cantigas, tradición medieval

Día 8 de agosto, Castillo del Papa Luna. 22,30 h
Jordi Savall (Cataluña)
Diálogos e improvisaciones. De oriente a occidente y del antiguo al nuevo mundo

Día 9 de agosto, Castillo del Papa Luna, 22.30 h
Ensemble Inégál (República Checa)
Gabriela Eibenová, soprano

Adam Viktora, dirección
Vivaldi en Bohemia

Día 10 de agosto, Castillo del Papa Luna, 22.30 h
Harmonia del Parnàs (Valencia)
Ruth Rosique, soprano
Marian Rosa Montagut, clavecín y dirección
Ícaro del amor. Música española del siglo XVIII «a la moda»

Día 11 de agosto, Castillo del Papa Luna, 22.30 h
Al Ayre Español (Aragón)
Dorothee Oberlinger, flauta
Eduardo López Banzo, dirección
Flauto veneziano

ENTRADAS: 12 €. ABONO DE 7 CONCIERTOS: 70 €. Venta anticipada a partir del día 10 de julio a través de www.entradas.com. A partir del 1 de agosto, venta de entradas en la Oficina de Turismo de Peñíscola (Paseo Marítimo) y los días de concierto en el Castillo. Horario (todos los días): de 10 a 14 h y de 17 a 20 h. Venta en el Castillo, de 21 a 22.30 h.
Días 1 y 6 entrada gratuita* (con invitación que se repartirá el día del concierto en la oficina de turismo).

CRÉDITOS

XXIII Festival internacional de música antigua y barroca de Peñíscola

Una producción del Instituto Valenciano de Cultura, Diputación de Castelló y Ayuntamiento de Peñíscola
Dirección Adjunta de Música y Cultura Popular Valenciana
Dirección artística | Leonardo Marqués
Producción | Pere Manuel / Pepa Albors
Imagen y diseño gráfico | JuárezCasanova
Documentación | Jorge García / Rafael Sanchis

Dirección Adjunta de Música y Cultura Popular Valenciana
Plaza de Viriato, sn | 46001 Valencia
961 206 500
www.mab.ivc.gva.es

A les portes del Festival

Dia 1 d'agost. A partir de les 19 h, Platja Nord

Arrima't a la música barroca

Aquest projecte busca com a objectiu principal captivar la curiositat i les mirades als vianants que passegen per la ciutat.

Volem que persones de totes les edats s'acosten a aquesta instal·lació per poder gaudir d'una acció artística al carrer per promocionar la música.

Com? Arrima't i escoltaràs!

Dia 1 d'agost,

Castell del Papa Luna, 22.30 h

La Galería del Claroscuro (Alacant)

Anabel Sáez, clavecí i direcció
Johann Sebastian Bach, la vida loca d'un ogre genial
Dirigit al públic familiar (a partir de 8 anys)
Entrada gratuïta*

Galería del Claroscuro
Johann Sebastian Bach, la vida loca de un ogro genial

La Galería del Claroscuro

Xurxo Varela, viola da gamba - Johann Sebastian Bach

José Fernández Vera, flauta traverso - Sr. Buffardin

Eduardo Fenoll, violí - Sr. Pisendel

Vanessa Reyes, narració

Jorge Ruipérez, direcció escènica

Nodrissa, xiquets i xiquetes (fills de Bach)

Anabel Sáez, clavecí - Anna Magdalena Bach-, idea original, guió i direcció artística

La Galeria del Claroscuro presenta aquest espectacle entranyable, divertit, profund, ple de sensibilitat i meravellosa música, a través de diferents escenes ambientades a casa de la família Bach, amb tots els ingredients necessaris per acostar-nos a la vida i l'obra del gran geni Johann Sebastian Bach.

Una casa plena de nens i bebès,
nits en vela copiant música a la llum de les velles,
assajos amb els amics, dirigir, compondre i fer classes...,
la vida boja d'un geni de la música amb molt males puges.

Recomanat a partir de 8 anys.

PROGRAMA

- Escena 1 El regal
- Escena 2 Lliçó de música
- Escena 3 Assaig a casa
- Escena 4 Una nit atrafegada
- Escena 5 Coral

La Galeria del Claroscuro

El grup pren el seu nom de la seductora relació entre la pintura i la música que durant els segles XVII i XVIII van col·laborar estretament per plasmar l'esperit del món barroc amb colors, formes i jocs de llums i ombres.

La Galeria del Claroscuro arrenca el 2009, nodrint-se d'intèrprets especialitzats en la pràctica històrica amb instruments d'època, amb una àmplia experiència concertística en escenaris de tota Espanya i Europa. Tots els seus integrants tenen una reconeguda carrera com a pedagogs, la qual cosa els ha portat a especialitzar-se en concerts amb intencions didàctiques on transmetre el llenguatge dels afectes a un públic de totes les edats cada vegada més sensible a l'autenticitat musical històrica.

Han portat els seus programes al Cicle ALMAntiga (ADDA Alacant), Setmana Bach d'Elx (Alacant), Festival de Música Antiga de Lorquí (Múrcia), Festival de Música Antiga de Lorca (Múrcia), al Festival de Música Antiga de Calasparra (Múrcia), La Ruta de les Ermites d'Altea (Alacant), Setmana Internacional de Música de cambra de Sant Vicent del Raspeig (Alacant), El Jardí de Belagua (Madrid), Música en Guadarrama (Madrid), i a més han realitzat multitud de concerts i tallers didàctics en centres escolars i en cases privades.

«Creiem fermament en la projecció de la música del passat cap al futur, unint als pobles de totes les èpoques i proporcionant aquesta felicitat abstracta i indescriptible que ens deixa sense paraules».

Segueix la seva trajectòria en www.lagaleriadelclaroscuro.wordpress.com

La Galería del Claroscuro presenta este espectáculo entrañable, divertido, profundo, lleno de sensibilidad y maravillosa música, a través de diferentes escenas ambientadas en casa de la familia Bach, con todos los ingredientes necesarios para acercarnos a la vida y la obra del gran genio Johann Sebastian Bach.

Una casa llena de niños y bebés,
noches en vela copiando música a la luz de las velas,

ensayos con los amigos, dirigir, componer y dar clases...,
la vida loca de un genio de la música con muy malas pulgas.

Recomendado a partir de 8 años.

PROGRAMA

Escena 1 El regalo
Escena 2 Lección de música
Escena 3 Ensayo en casa
Escena 4 Una noche ajetreada
Escena 5 Coral

La Galería del Claroscuro

El grupo toma su nombre de la seductora relación entre la pintura y la música que durante los siglos XVII y XVIII colaboraron estrechamente para plasmar el espíritu del mundo barroco con colores, formas y juegos de luces y sombras. La Galería del Claroscuro arranca en 2009, nutriéndose de intérpretes especializados en la práctica histórica con instrumentos de época, con una amplia experiencia concertística en escenarios de toda España y Europa. Todos sus integrantes tienen una reconocida carrera como pedagogos, lo que les ha llevado a especializarse en conciertos con tintes didácticos donde transmitir el lenguaje de los afectos a un público de todas las edades cada vez más sensible a la autenticidad musical histórica.

Han llevado sus programas al Ciclo ALMAntiga (ADDA Alicante), Semana Bach de Elche (Alicante), Festival de Música Antigua de Lorquí (Murcia), Festival de Música Antigua de Lorca (Murcia), al Festival de Música Antigua de Calasparra (Murcia), La Ruta de las Ermitas de Altea (Alicante), Semana Internacional de Música de Cámara de Sant Vicent del Raspeig (Alicante), El Jardín de Belagua (Madrid), Música en Guadarrama (Madrid), y además han realizado multitud de conciertos y talleres didácticos en centros escolares y en casas privadas.

“Creemos firmemente en la proyección de la música del pasado hacia el futuro, uniendo a los pueblos de todas las épocas y proporcionando esa felicidad abstracta e indescriptible que nos deja sin palabras”.

Sigue su trayectoria en www.lagalerialdelclaroscuro.wordpress.com

Amb la col·laboració de:

Dia 2 d'agost, platja Nord, 24.00 h

Pirotècnia Peñarroja. Espectacle piromusical (La Vall d'Uixó)

Selecció d'obres de Georg Friedrich Händel

Dia 3 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Capella de Ministrers (València)

Carles Magraner, direcció

Chiaroscuro. Llums i ombres del barroc espanyol

Delia Agúndez, soprano

Robert Cases, vihuela i tiorba

David Antich, flautes

Pau Ballester, percussió

Sara Agueda, arpa

Carles Magraner, viola da gamba i direcció

OMBRES

Pavana & Gallarda (Luys de Milán)

De la dulce enemiga (Gabriel Mena - Cancionero de Palacio)

Vuestros ojos tienen d'amor no se que (Anonymous)

Austria Felice (Hachas) / Villancico & Spagnoletto / Canario (Cesare Negri)

Passava Amor su arco desarmado (Anonymous - Timoneda)

De tu vista celoso (Seguidillas en eco - Cancionero Sablonara)

No piense menguilla (José Marín)

Romance del Rey Don Rodrigo: Rónpase la sepultura (Cancionero de Palacio)

Folías de España

Ojos, pues me desdeñáis (José Marín)

Un sarao de la Chacona (Juan Arañés)

LLUMS

Romance de Cardenio: Por unos puertos arriva (Ribera - Cancionero de Palacio)

El baxel está en la playa (Gabriel Bataillé)

Diferencias sobre Guárdame las Vacas (Luys de Narváez)

Claros y frescos ríos (Alonso Mudarra)

Preludio (Gaspar Sanz) / Calata a la Spagnola (J.A. Dalza) / Jotas (Santiago de Murcia)

Yo soy la locura (Folía - Henry Du Bailly)
Un cavalier di Spagna (Magistro Rofino)
Vuestra belleza señora (Anónimo - J.Stefani)
Recercadas & Romanescas
Romero florido (Mateo Romero) Folias

www.capellademministrers.es
management@licanus.net

Capella de Ministrers

Des de la seva creació l'any 1987, el grup Capella de Ministrers, sota la direcció de Carles Magraner, ha desenvolupat una important tasca investigadora i musicològica en favor del patrimoni musical espanyol, des de l'edat mitjana fins al segle XIX. El resultat, transformat en testimoni musical, conjuga a la perfecció tres factors claus: el rigor històric, la sensibilitat musical i, molt especialment, un incontenible desig de comunicar-nos i fer-nos partícips d'aquestes experiències.

L'activitat concertística de la formació ha estat molt intensa des de l'inici de la seva activitat, recorrent les millors sales de música d'Espanya, però la seva projecció va més enllà de les nostres fronteres. El grup ha realitzat més de 1500 concerts en els cinc continents.

Aquesta trajectòria d'estudi i recuperació de la música antiga ha quedat recollida en els discos que ha gravat per EGT, Blau, Auvidis i CDM, segell discogràfic exclusiu de Capella de Ministrers, obtenint molt bones crítiques per part de la premsa especialitzada, a més de premis i distincions entre les quals destaquen Millor Producció Discogràfica atorgat pel Ministeri de Cultura, Premi Important de l'editorial Premsa Valenciana, el Premi Cívic 2008 d'Almussafes-Ribera Baixa, el distintiu segell de qualitat de la GVA Mediterraneanew Musix i el Premi Internacional de Música Clàssica 2018 (ICMA) en la categoria de Música Antiga pel seu disc *Quattrocento*.

La seva activitat ha anat més enllà de l'estrictament musical, realitzant incursions en les arts escèniques en col·laboració amb reconeguts directors com Àlex Rigola, Juli Leal, Vicent Genovés, Jaume Martorell i Bigas Lluna; amb coreògrafs com Santiago Sempere, amb el Cor de la Generalitat Valenciana, amb músics d'altres disciplines com Joan Enric Lluna o Miguel Marín, fins i tot amb reconeguts artistes del panorama contemporani com Isabel Muñoz, Eva Lootz o Carmen Calvo.

Les ajudes institucionals per part de L'Institut Valencià de Cultura de la Generalitat Valenciana i de l'INAEM del Ministeri de Cultura, permeten que avui sigui una realitat la difusió discogràfica i concertística a nivell nacional i internacional. La Universitat de València, per la seva banda, patrocina les activitats de recerca, recuperació i difusió del patrimoni musical realitzades per Capella de Ministrers

Carles Magraner

Si alguna cosa caracteritza a Carles Magraner és per ser un músic sincer. Un músic que al llarg dels trenta anys que porta al capdavant de Capella de Ministrers ha evolucionat al mateix temps que ho feia la interpretació de la música antiga, ansiós al principi de recrear en la mesura del possible el passat sonor, convençut avui dia que la música, sigui el que sigui la seva època, és un camp obert a l'experimentació que admet múltiples lectures que no reneguen per res del rigor i de la sensibilitat cap a les fonts. A Carles Magraner li preocupa imprimir vida i veracitat al repertori que interpreta.

Carles Magraner neix a Almussafes (La Ribera Baixa, València) on inicia els seus estudis musicals, que continua després en el Conservatori Professional de Carcaixent i el Conservatori Superior de València, obtenint els títols de Professor de Violoncel i el Superior de Musicologia. Molt ràpid, se sent captivat per la música antiga i s'especialitza en violoncel barroc i viola da gamba, amb estudis a Barcelona, Madrid i el Departament de Musique Ancienne del Conservatoire National de Région de Tolosa de Llenguadoc. A més, cursa seminaris sobre música medieval, renaixentista i barroca impartits per Miquel Querol i Josep Bonastre, entre altres, completant la seva formació en música ibèrica dels segles XI-XVIII. Obté el Premi a la Creativitat Musical de la Universitat de València en els anys 88 i 89 i del Ministeri de Cultura de joves intèrprets. Carles Magraner és Màster en Música en l'especialitat de música antiga i Doctor en Música per la Universitat Politècnica de València.

És habitual la seva col·laboració amb Maricarmen Gómez Muntané (UAB), Josemi Lorenzo i altres musicòlegs i medievalistes, el que l'han permès indagar en el patrimoni musical espanyol amb exemples de recuperació de música en temps de Jaume I, Ausiàs March, *Llibre Vermell*, dinastia dels Borgia, *Cancionero de Palacio* i del Duc de Calàbria (Uppsala)... Els seus estudis musicològics sobre el barroc valencià han servit per a l'edició de discos sobre la música antiga valenciana: Matías Navarro, José Gil Pérez, trobadors de la Corona d'Aragó, Alfons el Magnànim, entre altres. Ha publicat, juntament amb David Antich, l'edició crítica de la sarsuela *La Madrilenya* de Vicente Martín i Soler i al costat de Gersón Padilla, la suite medieval *Els Viatges de Tirant lo Blanch* per a banda simfònica.

Notes

Com a reacció a l'art renaixentista, formal, normatiu i nu; sorgeix l'estil barroc amb contrastos acusats, gran llibertat creativa, exageracions passionals i teatralitat. Un dels aspectes pictòrics més aparents i meritoris de l'estil barroc és el clarobscur. Consisteix a fer incidir la llum sobre objectes i personatges, creant uns efectes potenciats de llums i ombres que determinen una tenebrista atmosfera i perspectiva.

Al primer Barroc la pintura es caracteritzava pels contrastos que produïen les llums i les ombres i així la música va guanyar en independència i expressió en la seua cerca per noves textures, noves formes d'expressió, ressorgint la monodia i abraçant-se a la tonalitat en detriment de la modalitat.

El programa de concert que presenta Capella de Ministrers es configura entorn d'aquesta premissa: el pas del Renaixement al Barroc en la música espanyola des de 1500 a 1650 amb una amalgama d'autors i cançoners, des del cèlebre *Cancionero de Palacio* fins al de Sablonara, des de Luys de Milan fins a Mateo Romero. Repertori cortesà, músiques per al teatre o citades en l'obra de la màxima figura de la literatura espanyola: Miguel de Cervantes, on trobem una font inesgotable de referències als costums musicals, la dansa i la música de l'Espanya del segle XVI i principis del XVII.

Constitueix tota la seua obra un compendi d'elements musicals que intensifica accions teatrals, vincula escenes dramàtiques o il·lustra personatges, molts d'ells músics, com fins i tot el mateix *El Quixot*: "Vull que sàpigues, Sancho, que tots o els més cavallers errants de l'edat passada eren grans trobadors i grans músics, que aquestes dues habilitats, o gràcies, per millor dir, són annexes als enamorats errants".

Servisca la proposta musical que es presenta, conjugada de repertoris pretèrits, per a endinsar-nos en un món de llums i ombres, d'obres o d'intencions, sense la major pretensió que provocar en l'espectador el plaer o la curiositat des del rigor que exigeix qualsevol interpretació musical, amb la súplica a l'oient, que aquest conjunt de músiques les "reba agradablement en la seua protecció, per a que a la seua ombra, encara que nu d'aquell preciós ornament d'elegància i erudició que solen anar vestides les obres que es componen en les cases dels homes que saben, gose semblar segurament en el judici d'alguns que, contenint-se en els límits de la seua ignorància, solen condemnar amb més rigor i menys justícia els treballs aliens; que, posant els ulls la prudència de Vostra Excel·lència en el meu bon desig, fie que no menysprearà la curtesa de tan humil servei" (*El Quixot*, dedicatòria de la Primera Part, 1605, traduït .

Capella de Ministrers

Desde su creación el año 1987, el grupo Capella de Ministrers, bajo la dirección de Carles Magraner, ha desarrollado una importante tarea investigadora y musicológica en favor del patrimonio musical español, desde el medioevo hasta el siglo XIX. El resultado, transformado en testimonio musical, conjuga a la perfección tres factores clave: el rigor histórico, la sensibilidad musical y, muy especialmente, un incontenible deseo de comunicarnos y hacernos partícipes de estas experiencias.

La actividad concertística de la formación ha sido muy intensa desde el inicio de su actividad, recorriendo las mejores salas de música de España, pero su proyección va más allá de nuestras fronteras. El grupo ha realizado más de 1500 conciertos en los cinco continentes.

Esta trayectoria de estudio y recuperación de la música antigua ha quedado recogida en los discos que ha grabado para EGT, Blau, Auvidis y CDM, sello discográfico exclusivo de Capella de Ministrers, obteniendo muy buenas críticas por parte de la prensa especializada, además de premios y distinciones entre las que destacan Mejor Producción Discográfica otorgado por el Ministerio de

Cultura, Premio Importante de la editorial Prensa Valenciana, el Premio Cívico 2008 de Almussafes-Ribera Baixa, el distintivo sello de calidad de la GVA Mediterraneu Musix y el Premio Internacional de Música Clásica 2018 (ICMA) en la categoría de Música Antigua por su disco *Quattrocento*.

Su actividad ha ido más allá de lo estrictamente musical, realizando incursiones en las artes escénicas en colaboración con reconocidos directores como Àlex Rigola, Juli Leal, Vicent Genovés, Jaume Martorell y Bigas Luna; con coreógrafos como Santiago Sempere, con el Cor de la Generalitat Valenciana, con músicos de otras disciplinas como Joan Enric Lluna o Miguel Marín, incluso con reconocidos artistas del panorama contemporáneo como Isabel Muñoz, Eva Lootz o Carmen Calvo.

Las ayudas institucionales por parte del Institut Valencià de Cultura de la Generalitat Valenciana y del INAEM del Ministerio de Cultura, permiten que hoy sea una realidad la difusión discográfica y concertística a nivel nacional e internacional. La Universitat de València, por su parte, patrocina las actividades de investigación, recuperación y difusión del patrimonio musical realizadas por Capella de Ministrers

Carles Magraner

Si algo caracteriza a Carles Magraner es por ser un músico sincero. Un músico que a lo largo de los treinta años que lleva al frente de Capella de Ministrers ha evolucionado al mismo tiempo que lo hacía la interpretación de la música antigua, ansioso al principio de recrear en la medida de lo posible el pasado sonoro, convencido hoy en día que la música, sea cual sea su época, es un campo abierto a la experimentación que admite múltiples lecturas que no reniegan por nada del rigor y de la sensibilidad hacia las fuentes. A Carles Magraner le preocupa imprimir vida y veracidad al repertorio que interpreta.

Carles Magraner nace en Almussafes (La Ribera Baixa, Valencia) donde inicia sus estudios musicales, que continúa después en el Conservatorio Profesional de Carcaixent y el Conservatorio Superior de Valencia, obteniendo los títulos de Profesor de Violonchelo y el Superior de Musicología. Muy pronto, se siente cautivado por la música antigua y se especializa en violonchelo barroco y viola da gamba, con estudios en Barcelona, Madrid y el Departament de Musique Ancienne del Conservatoire National de Région de Toulouse. Además, cursa seminarios sobre música medieval, renacentista y barroca impartidos por Miquel Querol y Josep Bonastre, entre otros, completando su formación en música ibérica de los siglos XI-XVIII. Obtiene el Premio a la Creatividad Musical de la Universidad de Valencia en los años 88 y 89 y del Ministerio de Cultura de jóvenes intérpretes. Carles Magraner es Máster en Música en la especialidad de música antigua y Doctor en Música por la Universidad Politécnica de Valencia.

Es habitual su colaboración con Maricarmen Gómez Muntané (UAB), Josemi Lorenzo y otros musicólogos y medievalistas que han permitido indagar en el patrimonio musical español con ejemplos de recuperación de música en tiempos de Jaume I, Ausiàs March, Llibre Vermell, dinastía de los Borgia,

Cancionero de Palacio y del Duc de Calàbria (Uppsala)... Sus estudios musicológicos sobre el barroco valenciano han servido para la edición de discos sobre la música antigua valenciana: Matías Navarro, José Gil Pérez, trovadores de la Corona de Aragón, Alfonso el Magnánimo, entre otros. Ha publicado, junto con David Antich, la edición crítica de la zarzuela *La Madrileña* de Vicente Martín y Soler y junto a Gersón Padilla, la suite medieval *Els Viatges de Tirant lo Blanch* para banda sinfónica.

Chiaroscuro

Llums i ombres del barroc espanyol

Como reacción al arte renacentista, formal, normativo y desnudo; surge el estilo barroco con contrastes acusados, gran libertad creativa, exageraciones pasionales y teatralidad.

Uno de los aspectos pictóricos más aparentes y meritorios del estilo barroco es el claroscuro. Consiste en hacer incidir la luz sobre objetos y personajes, creando unos efectos potenciados de luces y sombras que determinan una tenebrista atmósfera y perspectiva.

En el primer Barroco la pintura se caracterizaba por los contrastes que producían las luces y las sombras y así la música fue ganado en independencia y expresión en su búsqueda por nuevas texturas, nuevas formas y cauces de expresión, resurgiendo la monodia y abrazándose a la tonalidad en detrimento de la modalidad.

El programa de concierto que presenta Capella de Ministrers se configura en torno a esta premisa: el paso del Renacimiento al Barroco en la música española desde 1500 a 1650 con una amalgama de autores y cancioneros, desde el célebre Cancionero de Palacio hasta el de Sablonara, desde Luys de Milan hasta Mateo Romero. Repertorio cortesano, músicas para el teatro o citadas en la obra de la máxima figura de la literatura española: Miguel de Cervantes, donde encontramos una fuente inagotable de referencias a las costumbres musicales, la danza y la música de la España del siglo XVI y principios del XVII.

Constituye toda su obra un compendio de elementos musicales que intensifica acciones teatrales, vincula escenas dramáticas o ilustra personajes, muchos de ellos músicos, como incluso el mismo Don Quijote: "Quiero que sepas, Sancho, que todos o los más caballeros andantes de la edad pasada eran grandes trovadores y grandes músicos, que estas dos habilidades, o gracias, por mejor decir, son anejas a los enamorados andantes".

Sirva la propuesta musical que se presenta, conjugada de repertorios pretéritos, para adentrarnos en un mundo de luces y sombras, de obras o intenciones, sin la mayor pretensión que provocar en el espectador el deleite o la curiosidad desde el rigor que exige cualquier interpretación musical, con la súplica a usted, oyente, que este conjunto de músicas las "reciba agradablemente en su protección, para que a su sombra, aunque desnudo de aquel precioso ornamento de elegancia y erudición de que suelen andar vestidas las obras que se componen en las casas de los hombres que saben, ose parecer seguramente en el juicio de algunos que, conteniéndose en los límites de su ignorancia, suelen condenar con más rigor y menos justicia los trabajos ajenos; que, poniendo los ojos la prudencia de Vuestra Excelencia en

mi buen deseo, fío que no desdeñará la cortedad de tan humilde servicio” (El Quijote, dedicatoria de la Primera Parte, 1605).

Dia 4 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h
The Royal Baroque (Anglaterra)
Italian Stravaganza. L'art del duel: de la terra al cel

Royal Baroque

Christiane Eidsten Dahl, violí barroc
Rebecca Vucetic, flautes
Kaisa Pulkkinen, arpa barroca, flauta
Kate Conway, violoncel barroc
Katarzyna Kowalik, clavecí

Italian Stravaganza

L'art del duel: de la terra al cel

Tarquinio Merula (1595 - 1665)
Ciaccona

Giovanni Paolo Cima (1570-1622)
Sonata a 3

Giovanni Battista Fontana (1571-1630):
Sonata 6

Marco Uccellini (1603 or 1610 - 1680)
Sonata Decima Ottava

Dario Castello (c. 1590 - c. 1658)
Sonata Quarta

Biagio Marini (1594 - 1663)
Sonata sopra "La Monica"

Antonio Bertali (1605 - 1669)

Ciaccona en do

Antonio Lucio Vivaldi (1678 – 1741)

La Follia

Biagio Marini

Passacaglia en sol

Marco Uccellini

Aria sopra "La Bergamasca"

Royal Baroque

La formació femenina ROYAL BAROQUE està integrada per excel·lents intèrprets, procedents de Finlàndia, Noruega, Grècia, Polònia i el Regne Unit que van coincidir en la Guildhall School of Music and Drama a Londres al setembre de 2010, moment en el qual va començar aquest projecte artístic.

El seu inici en la interpretació històrica va estar relacionat amb l'interès comú per l'àmplia influència de la música cortesana durant el pre-barroc i el barroc. El grup va explorar aleshores les obres de compositors que van gaudir del mecenatge de les diferents corts de les dues èpoques.

El repertori del grup comprèn des dels primers estils italians fins als estils nacionals de les corts angleses, franceses i alemanyes. El fet que alguna de les seues components siga multiinstrumentista, permet dur a terme interpretacions en combinacions inusuals.

ROYAL BAROQUE té una presència regular en els escenaris anglesos, on han actuat recentment en el London Handel Festival amb Anna Starushkevych, guanyadora del Concurs de Cant Händel. El conjunt va ser nominat per a representar a la Guildhall School of Music and Drama en el concurs Sir Anthony Lewis Memorial Prize organitzat per Musica Britannica Trust, i també va ser finalista en la prestigiosa competència Fenton House Early Keyboard. La seva actuació en la final del York Early Music International Young Artists Competition (2015), va merèixer grans elogis.

En ocasions, la formació convida a altres artistes als seus projectes, la qual cosa els dóna l'oportunitat d'ampliar el repertori i actuar com una orquestra barroca.

<https://youtu.be/Kmv0vq0J68s?t=55>

Notes

Amb el subtítol L'art del duel: de la terra al cel, The Royal Baroque presenta aquest programa de música italiana, que integra les més populars cançons i patrons harmònics barrocs italians (*La Follia*, *la Bergamasca*, *la Ciaccona* o *la Passacaglia*), i les sonates virtuoses més extravagants, amb compositors com Bertali, Castello, Cima, Uccellini i Vivaldi.

Les obres populars van ser les cançons pop del moment, conegudes per tots; i, amb l'apogeu de la música instrumental en l'última part del segle XVI, els músics van competir amb els seus contemporanis i van superar als seus predecessors en forçar els límits de la tècnica amb la sorprenent modernitat

idiomàtica i virtuosística de les seves improvisacions recurrents sobre les línies del baix melòdic.

La *Ciaconna en do* de Bertali n'és un excel·lent exemple. L'extrem virtuosisme de la composició ens dóna una valuosa visió del seu propi estil imaginatiu d'improvisació i el del nord d'Itàlia en aquest moment. Aquestes «divisions», tal com es van conèixer, van facilitar el camí per a compositors com Corelli i Vivaldi, que les van utilitzar com a base per desenvolupar el model de tema i variacions que veiem en *La Follia* de Vivaldi. Molts dels pioners compositors italians barrocs primerencs, que estaven desenvolupant una forma purament instrumental basada en models vocals anteriors, eren instrumentistes ells mateixos, predominantment violinistes, així que és en la música de violí en la qual veiem la major progressió d'aquest estil modern (que així es denominava), i la introducció de *canzonas* i *sonates*. Giovanni Paolo Cima va ser molt influent en la creació del repertori de les primeres sonates per a trio, una forma que es va fer molt popular, com es pot veure al programa del present concert (*Sonata a 3* de Cima, *Sonata Quarta* de Castello i *Sonata Decima* de Uccellini).

El subtítol triat «L'art del duel» és realment una observació sobre l'oportunitat que brinden aquestes sonates a trio, per a què els instrumentistes posen en competència les seves habilitats tècniques i improvisatòries, el concertat, o seccions contrastants de la sonata primerenca, proporcionant una plataforma perfecta per a un dramàtic diàleg i combat!

Rebecca Vucetic

Royal Baroque

La formació femenina ROYAL BAROQUE está integrada por excelentes intérpretes, procedentes de Finlandia, Noruega, Grecia, Polonia y el Reino Unido. Sus componentes coincidieron en la Guildhall School of Music and Drama en Londres en septiembre de 2010, momento en el que comenzó este proyecto artístico.

Su inicio en la interpretación histórica estuvo relacionado con el interés mutuo por la amplia influencia de la música cortesana durante el pre-barroco y el barroco. El grupo exploró las obras de compositores que disfrutaron del mecenazgo de las diferentes cortes de ambas épocas.

El repertorio del grupo abarca desde los primeros estilos italianos hasta los estilos nacionales de las cortes inglesas, francesas y alemanas. El hecho de que alguna de sus componentes sea multiinstrumentista, permite llevar a cabo interpretaciones en combinaciones únicas.

ROYAL BAROQUE tiene una presencia regular en los escenarios ingleses, habiendo actuado recientemente en el London Handel Festival con Anna Starushkevych, ganadora del Concurso de Canto de Handel. El conjunto fue nominado para representar a la Guildhall School of Music and Drama en el concurso Sir Anthony Lewis Memorial Prize organizado por Musica Britannica Trust, y también fue finalista en la prestigiosa competencia Fenton House Early Keyboard. Su actuación en la final del York Early Music International Young Artists Competition (2015), mereció grandes elogios.

En ocasiones, la formación invita a otros artistas a sus proyectos, lo que les da la oportunidad de ampliar el repertorio y actuar como una orquesta barroca.

<https://youtu.be/Kmv0vq0J68s?t=55>

NOTAS AL PROGRAMA:

Con el subtítulo El arte del duelo: de la tierra al cielo, The Royal Baroque presenta este programa de música italiana, que integra las más populares canciones y patrones armónicos barrocos italianos (La Follia, La Bergamasca, Ciaccona, Passacaglia), y las sonatas virtuosas más extravagantes, con compositores como Bertali, Castello, Cima, Uccellini y Vivaldi.

Las obras populares fueron las canciones pop del momento, conocidas por todos; y, con el auge de la música instrumental en la última parte del siglo XVI, los músicos compitieron con sus contemporáneos y superaron a sus predecesores al forzar los límites de la técnica con la sorprendente modernidad idiomática y virtuosa de sus improvisaciones recurrentes sobre las líneas de bajo melódico.

La *Ciaccona en do* de Bertali es un excelente ejemplo de esto, el extremo virtuosismo de la composición que nos da una valiosa visión de su propio estilo imaginativo de improvisación y el del norte de Italia en ese momento. Estas “divisiones”, tal como se conocieron, allanaron el camino para compositores como Corelli y Vivaldi, que las utilizaron como base para desarrollar el modelo de tema y variaciones que vemos en *La Follia* de Vivaldi. Muchos de los pioneros compositores italianos barrocos tempranos, que estaban desarrollando una forma puramente instrumental basada en modelos vocales anteriores, eran instrumentistas ellos mismos, predominantemente violinistas, así que es en la música de violín en la que vemos la mayor progresión de este estilo moderno (que así se denominaba), y la introducción de canzonas y sonatas. Cima fue muy influyente en la creación del repertorio de las primeras sonatas para trío, una forma que se hizo muy popular, como se puede ver en el programa del presente concierto (Sonata à 3 de Cima, *Sonata Quarta* de Castello y *Sonata Decima* de Uccellini).

El subtítulo elegido ‘El arte del duelo’ es realmente una observación sobre la oportunidad que brindan estas sonatas a trío, para que los instrumentistas pongan en competencia sus habilidades técnicas e improvisatorias, el concertado, o secciones contrastantes de la sonata temprana, ¡proporcionando una plataforma perfecta para un dramático diálogo y combate!

Rebecca Vucetic

Dia 6 d'agost. A partir de les 19 h, Platja Nord

Arrima't a la música barroca

Vegeu dia 1

Dia 6 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Delirivm Música i Pilpira Teatro (Madrid)

Teatres de la Llum (València)

Domenico Scarlatti, antiguos mitos y sombras

Dirigit al públic familiar (a partir de 10 anys)

Entrada gratuïta*

Delirivm música

Mariola Ponce, direcció d'escena

Mercedes Moro, disseny de siluetes

Christian Feijó, creació audiovisual

Ignacio García Magariños, disseny gràfic

Juan Portilla, flautes

Beatriz Amezúa, violí

Laura Salinas, viola da gamba

Ramiro Morales, arxillaüt i guitarra barroca

Jorge López-Escribano, clavecí

Álvaro Paz Maudes i Vicent Ortola, actors-sombristes

Juan Portilla, direcció artística i arranjaments musicals

Música i teatre d'ombres

(Edat recomanada a partir de 10 anys)

PRELUDI

1. Sonata K 32 en re menor

2. Sonata K 88 en sol menor Grave/Andante moderato

MITES

3. Sonata K 513 (Pastorale) en do major *El mite de Pan i Siringa*.
Moderato-Molto Allegro/Presto.

Explica el mite que el déu Pan era especialment irascible si se li molestava en les seves migdiades. Una bella nimfa de nom Siringa així ho va fer, primer en forma d'ocell i després en la seva naturalesa de nimfa. Pan es va enfuriar i va començar a perseguir-la. En veure-la, va quedar enamorat per la seva bellesa. Siringa, acorralada, es va llançar al riu i va demanar ajuda a les seves germanes nimfes, els qui la van convertir en un canyar. Quan Pan va arribar només va poder abraçar les canyes bressolades pel vent, les quals produïen un so que li va agradar. Pan va decidir arrencar set trossos desiguals i crear una flauta amb la qual va dansar eternament extasiat.

4. Sonata K 81 en mi menor *El mite d'Acis, Galatea i Polifem*
Grave/Allegro/Grave/Allegro

Acis, pastor i Galatea, nimfa, gaudeixen dels plaers senzills. En trobar les seves mirades, queden encisats l'un de l'altre. Els ocells intenten proclamar als quatre vents l'amor que la nimfa sent per Acis i ella avergonyida intenta fer-los callar. Corre darrere dels ocells i el pastor la segueix, acabant en una dansa entre els dos. El pastor, que ja és conscient dels sentiments de la nimfa i que sent el mateix per ella, li regala una bella melodia tocada amb la seva flauta. Irromp llavors el més fer dels ciclops, Polifem, enamorat desgraciat de Galatea, que enfuriat de gelosia aixafa a Acis. Galatea, trista, el converteix en un riu d'aigües netes que portarà el seu mateix nom, Acis.

5. Sonata K 328 en sol major *El mite d'Apol·lo i Mèrsies*
Andante comodo

Mèrsies va ser un sàtir, meitat home, meitat carner que es va fer famós tocant la seva flauta feta d'ossos que va trobar en el sòl on l'havia llançat la deessa Atena, maleint a qui la recollís. Mèrsies content amb la seva troballa i veient que amb ella podia produir una bella música, va decidir desafiar al déu Apol·lo i la seva lira per veure qui era capaç de reproduir el so més bell. Apol·lo va acceptar el repte i a canvi va estipular el premi del vencedor: el vençut quedaria a la seva mercè i seria tractat com el guanyador volgués. Durant el duel musical Apol·lo va desafiar a Mèrsies a tocar l'instrument del revés. Apol·lo va donar la volta al seu instrument i va seguir tocant. Mèrsies va saber que no podria donar la volta al seu instrument perquè no sonaria. El càstig per la seva gosadia va ser que Apol·lo el va escorxar viu.

6. Sonata K 89 en re menor *El mite d'Orfeu i Eurídice*
Allegro/Grave/Allegro

Orfeu, fill d'Apol·lo, posseïa el do de la música i de la poesia. Enamorat perdudament d'Eurídice i ella d'ell, decideixen casar-se. Les nimfes, al costat

d'Eurídice, van a buscar flors per a la cerimònia. En un desafortunat instant, Eurídice va trepitjar una serp verinosa i, mossegada per aquesta, va morir. Orfeu plorant va entonar cançons tan tristes que tots els déus i nimfes el van incitar a descendir a l'inframón, on, amb l'ajuda de la seva música, va aconseguir sortejar els perills. Allí, davant els déus de l'inframón, Hades i Persèfone, va utilitzar de nou la seva música per convèncer-los de donar a Eurídice l'oportunitat de tornar al món dels vius. Ells van posar una condició: Orfeu havia de caminar sempre davant d'ella i no mirar-la fins que tots dos haguessin arribat a dalt. Orfeu mantenia els seus ulls al capdavant malgrat les enormes ànsies de tornar a admirar a la seva estimada. Ja gairebé en la superfície, Orfeu va girar el cap creient que tot havia passat, però Eurídice encara tenia un peu a baix i, en aquest precís instant, es va esvaïr, ja sense possibilitat de tornar de nou.

CODA FINAL

7. Sonata K 90 en re menor Domenico Scarlatti (largo)

8. Sonata K 32 en re menor

Delirivm Música

Delirivm Música es funda a San Lorenzo del Escorial l'any 2007. L'agrupació, dirigida per Juan Portilla, la integren músics de llarga experiència dedicats a l'estudi, la recuperació i interpretació d'espectacles del període barroc.

Entre els seus projectes cal destacar: *Domenico Scarlatti, antics mites i ombres* espectacle guardonat en la I Edició dels Premis GEMA 2015 amb el 1° premi a la innovació i reestrenat el 23/09/17 en el Cicle Coliseu Barroc del Real Coliseu de Carles III, *Jesu, meine Freude* (J. S. Bach Motets BWV 225-230) un profund estudi sobre els afectes, la retòrica i la imitació de la veu basat en la versió instrumental de la integral dels motets de Bach i estrenat el 28/03/2015 en el XXII Cicle de Música sacra de Talavera de la Reina, *Georg Friederich Haendel All'Italiana!* un viatge a través de les composicions d'estil italià del geni alemany estrenat el 12/12/2010 en la 7a edició del festival Música als Barris de Segòvia, *Delirios. Delirivm Música* (2016) treball discogràfic sobre la influència de les danses del sud en la música europea del s. XVII.

La seva activitat els ha portat a destacats escenaris com el de la Fundació Juan March de Madrid amb concerts retransmesos en directe para RNE Radio Clàssica, Cicle Estius de la Vila de Madrid, Festival Internacional de Música i Dansa de Granada, Expoclásica 2015, FRINGE Festival de música antiga de Pamplona 2009, Cicle de Música de cambra a la tardor de S. L. de l'Escorial, Estiu Musical de Segòvia (Música als Barris), Festival Clàssics a l'estiu de la Comunitat de Madrid, Teatralia 2016. XX Festival Internacional d'Arts Escèniques de la Comunitat de Madrid, Real Coliseu de Carles III de S. L. del Escorial (Coliseu Barroc), IV Festival Internacional de Música antiga de Panamà, entre altres.

Notes

Domenico Scarlatti (1685-1757) va ser un músic influent a tota Europa, fins i tot anys després de la seva mort. Compositor genial i modern, se li podria considerar un dels primers precursors de l'estil galant molt abans que aquest es consolidés a Europa. L'agrupació Delirivm Música, la companyia Pilpira Teatro i Teatres de la Llum s'uneixen per oferir-nos un bellíssim espectacle sonor i visual —estrenat el 23 de setembre de 2017 en el Real Coliseu de Carles III de S. L. del Escorial i guanyador del Primer Premi a la Innovació en els Premis GEMA 2015— amb el qual músics i actors ens transportaran a la cort de Carles III (1716-1788), concretament a les representacions organitzades per l'infant Don Gabriel (1752-1788), on el mateix infant al costat dels seus músics amenitzaven les històries representades en un teatret d'ombres. La màgia del teatre d'ombres, les històries d'antics mites, els càlids i bucòlics sons dels instruments barrocs i les obres de Domenico Scarlatti ens transportaran a un meravellós món de fantasia i imaginació, acostant-nos als divertimentos d'èpoques passades.

Música y teatro de sombras
(Edad recomendada a partir de 10 años)

PRELUDIO

1. Sonata K 32 en re menor
2. Sonata K 88 en sol menor Grave/Andante moderato

MITOS

3. Sonata K 513 (Pastorale) en do mayor El mito de Pan y Siringa Moderato-Molto Allegro/Presto Cuenta el mito que el dios Pan era especialmente irascible si se le molestaba en sus siestas. Una bella ninfa de nombre Siringa así lo hizo, primero en forma de pájaro y después en su naturaleza de ninfa. Pan se enfureció y comenzó a perseguirla. Al verla, quedó enamorado por su belleza. Siringa, acorralada se lanzó al río y pidió ayuda a sus hermanas ninfas, quienes la convirtieron en un cañaveral. Cuando Pan llegó sólo pudo abrazar las cañas mecidas por el viento, las cuales producían un sonido que le agradó. Pan decidió arrancar siete trozos desiguales y crear una flauta con la que danzó eternamente extasiado.

4. Sonata K 81 en mi menor El mito de Acis, Galatea y Polifemo
Grave/Allegro/Grave/Allegro

Acis, pastor y Galatea, ninfa, disfrutaban de los placeres sencillos. Al encontrar sus miradas, quedan prendados el uno del otro. Los pájaros intentan aclamar a los cuatro vientos el amor que la ninfa siente por Acis y ella avergonzada intenta acallarles. Corre tras los pájaros y el pastor va tras ella, acabando en una danza entre los dos. El pastor, que ya es consciente de los sentimientos de la ninfa y que siente lo mismo por ella, le regala una bella melodía tocada con su flauta. Irrumpe entonces el más fiero de los cíclopes, Polifemo, enamorado desdichado de Galatea, que enfurecido de celos aplasta a Acis. Galatea, triste, lo convierte en un río de límpidas aguas que llevará su mismo nombre, Acis.

5. Sonata K 328 en sol mayor El mito de Apolo y Marsias

Andante cómodo

Marsias fue un sátiro, mitad hombre, mitad carnero que se hizo famoso tocando su flauta hecha de huesos que halló en el suelo donde la había arrojado la diosa Atenea, maldiciendo a quien la recogiera. Marsias contento con su hallazgo y viendo que con ella podía producir una bella música, decidió desafiar al dios Apolo y su lira para ver quién era capaz de reproducir el sonido más hermoso. Apolo aceptó el reto y a cambio estipuló el premio del vencedor: el vencido quedaría a su merced y sería tratado como el ganador quisiera. Durante el duelo musical Apolo desafió a Marsias a tocar el instrumento del revés. Apolo dio la vuelta a su instrumento y siguió tocando. Marsias supo que no podría dar la vuelta a su instrumento porque no sonaría. El castigo por su osadía fue que Apolo lo desolló vivo.

6. Sonata K 89 en re menor El mito de Orfeo y Euridice

Allegro/Grave/Allegro

Orfeo, hijo de Apolo, poseía el don de la música y de la poesía. Enamorado perdidamente de Eurídice y a su vez ésta de él, deciden casarse. Las ninfas, junto a Eurídice, van a buscar flores para la ceremonia. En un desafortunado instante, Eurídice pisó una serpiente venenosa y, mordida por ésta, murió. Orfeo llorando entonó canciones tan tristes que todos los dioses y ninfas le incitaron a descender al inframundo, donde, con la ayuda de su música, consiguió sortear los peligros. Allí, ante los dioses del inframundo, Hades y Perséfone, utilizó de nuevo su música para convencerlos de dar a Eurídice la oportunidad de regresar al mundo de los vivos. Ellos pusieron una condición: Orfeo debía caminar siempre delante de ella y no mirarla hasta que ambos hubieran llegado arriba. Orfeo mantenía sus ojos al frente a pesar de las enormes ansias de volver a admirar a su amada. Ya casi en la superficie, Orfeo giró la cabeza creyendo que todo había pasado, pero Eurídice aún tenía un pie abajo y, en ese preciso instante, se desvaneció, ya sin posibilidad de volver de nuevo.

CODA FINAL

7. Sonata K 90 en re menor Domenico Scarlatti (largo)

8. Sonata K 32 en re menor

Delirivm Música

Delirivm Música se funda en San Lorenzo de El Escorial en el año 2007. La agrupación, dirigida por Juan Portilla, la integran músicos de larga experiencia dedicados al estudio, la recuperación e interpretación de espectáculos del periodo barroco. Entre sus proyectos cabe destacar: Domenico Scarlatti, antiguos mitos y sombras espectáculo galardonado en la I Edición de los Premios GEMA 2015 con el 1º premio a la innovación y reestrenado el 23/09/17 en el Ciclo Coliseo Barroco del Real Coliseo de Carlos III, *Jesu, meine Freude* (J. S. Bach Motetes BWV 225-230) un profundo estudio sobre los afectos, la retórica y la imitación de la voz basado en la versión instrumental de la integral

de los motetes de Bach y estrenado el 28/03/2015 en el XXII Ciclo de Música sacra de Talavera de la Reina, *¡Georg Friederich Haendel All'Italiana!* un viaje a través de las composiciones de estilo italiano del genio alemán estrenado el 12/12/2010 en la 7ª edición del festival Música en los Barrios de Segovia, *Delirios. Delirium Música* (2016) trabajo discográfico sobre la influencia de las danzas del sur en la música europea del s. XVII.

Su actividad les ha llevado a destacados escenarios como el de la Fundación Juan March de Madrid con conciertos retransmitidos en directo para RNE Radio Clásica, Ciclo Veranos de la Villa de Madrid, Festival Internacional de Música y Danza de Granada, Expoclásica 2015, FRINGE Festival de música antigua de Pamplona 2009, Ciclo de Música de Cámara en Otoño de S. L. de El Escorial, Verano Musical de Segovia (Música en los Barrios), Festival Clásicos en Verano de la Comunidad de Madrid, Teatralia 2016. XX Festival Internacional de Artes Escénicas de la Comunidad de Madrid, Real Coliseo de Carlos III de S. L. de El Escorial (Coliseo Barroco), IV Festival Internacional de Música antigua de Panamá, entre otros.

NOTAS AL PROGRAMA

Domenico Scarlatti (1685-1757) fue un músico influyente en toda Europa, incluso años después de su muerte. Compositor genial y moderno, se le podría considerar uno de los primeros precursores del estilo galante mucho antes de que éste se consolidase en Europa. La agrupación Delirium Música, la compañía Pilpira Teatro y Teatros de la Llum se unen para ofrecernos un bellissimo espectáculo sonoro y visual —estrenado el 23 de septiembre de 2017 en el Real Coliseo de Carlos III de S. L. de El Escorial y ganador del Primer Premio a la Innovación en los Premios GEMA 2015— con el que músicos y actores nos transportarán a la corte de Carlos III (1716-1788), concretamente a las representaciones organizadas por el infante Don Gabriel (1752-1788), donde el propio infante junto a sus músicos amenizaban las historias representadas en un teatrino de sombras. La magia del teatro de sombras, las historias de antiguos mitos, los cálidos y bucólicos sonidos de los instrumentos barrocos y las obras de Domenico Scarlatti nos transportarán a un maravilloso mundo de fantasía e imaginación, acercándonos a los divertimentos de épocas pasadas.

Amb la col·laboració de:

Bankia

escolta valència

Dia 7 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Carlos Núñez (Galícia)

Cantiques, tradició medieval

Carlos Núñez, flautes i gaites medievals

Pancho Álvarez, fídula, llaüt

Xurxo Núñez, percussió

Esteban Bolado, fídula, veu

Wolodymyr Smishkewych, veu, viola de roda, organistrum

Cantiques. La tradició medieval

Cantigas do pórtico (CSM 421,pròleg,384,127,105,376,123,103,233)

Lamento de Tristán, rota

Morte da balea (CSM 244,248)

Cantigas de Cantabria (CSM 57)

Musa medieval (CSM 59,118,100,353,159)

Lais artúricos (Don Amor, après chou)

Bretanna (CSM 195,111,249,36)

Dum pater, ad honorem (Códice Calixtino)

Gaytas (CSM 85,360,77,119)

CSM- Cantigas de Santa María

Carlos Núñez

Reconegut com una de les grans figures internacionals de la Música celta, l'èxit de la seva carrera -amb més d'un milió de discos venuts- ha estat tan extraordinari per a un instrumentista que segurament ha eclipsat la seva formació acadèmica com a flautista de bec. No obstant això, la seva visió de les músiques cèltiques com a músiques històriques ha fet relativament freqüents els seus concerts i enregistraments amb grans de la Música Antiga com Jordi Savall, Andrew Lawrence King, Michala Petri o The Musicians of the Globe, així com els seus concerts simfònics en «temples» de la Música Clàssica com el Musikverein de Viena o el Boston Symphony Hall.

En 2016 Carlos Núñez va dirigir un concert molt especial en la Catedral de Santiago en el qual va fer sonar, junts per primera vegada, tots els instruments representats en el Pòrtic de la Glòria, esculpits pel Mestre Mateo al segle XII. La reeixida experiència es va repetir el 2017 amb Jordi Savall i Hespèrion XXI, entre altres convidats.

Aquesta experiència ha estat reveladora per a Carlos, que ha pogut constatar la profunda connexió d'aquests instruments medievals amb la tradició, que s'ha convertit en la clau per tornar a donar-los vida. Aquesta «nova visió» que incorpora la cultura de l'oralitat, en realitat ja l'havia viscut des de nen al costat del seu Mestre Antón Corral, llegenda viva de la gaita i la viola de roda, i al mateix temps el primer a Espanya a reproduir l'organistrum que presideix el Pòrtic compostel·là.

Al contrari que en el Barroc, en què hi ha molts tractats d'època sobre la interpretació, tots els grans intèrprets de la música medieval han hagut de beure de la música de tradició oral, com a font d'inspiració. Açò és especialment visible en la interpretació de les *Cantiques*, que són tot un cànon de la Música Medieval, com poden ser les *Quatre Estacions* de Vivaldi per al Barroc.

Encara que pels *Cancioneiros* coneixem uns 2.000 textos de Cantiques galaicoportugueses profanes, amb prou feines es conserva la música d'una dotzena d'elles. Afortunadament sí ha arribat a nosaltres la de les més de 400 *Cantiques de Santa María*, algunes de les melodies de les quals serien aplicables a les lletres profanes, com era pràctica habitual en l'Edat Mitjana. Encara ho és la música tradicional en què variants de la mateixa melodia s'apliquen a diferents lletres o poden ser interpretades indistintament com a balades vocals o com a danses instrumentals, fins i tot amb ritmes totalment diferents.

La forma d'interpretar les Cantiques ha fet córrer rius de tinta al llarg dels anys. Des de qui ha arribat a dir que eren exclusivament vocals -malgrat les seves famoses miniatures plenes d'instrumentistes-, o fins i tot que eren un còdex reial de luxe i que no s'interpretaven, fins a qui ha buscat l'origen de les seves melodies en el gregorià, en els trobadors i *trouvères* francesos, en els *minnesänger* alemanys...

S'han fet moltíssimes versions des de la perspectiva andalusina. Carlos Núñez va arribar a gravar música gallega amb músics sufís que conserven aquest estil a Tànger i, a més de que se senten hereus de la música medieval peninsular, la naturalitat de la trobada musical va demostrar unes connexions innegables. No obstant això, no pocs estudiosos apunten al fet que potser s'hagi exagerat una mica en aquesta cerca d'exotisme, quan en realitat, entre els nombrosos

músics que apareixen en les miniatures només apareix un de pell morena i amb turbant tocant l'ud. Tota la resta toquen, en la seva majoria, instruments que s'han mantingut fins avui en la tradició peninsular com: gaites, flautes, rabec, dolçaines, etc

I és que, probablement existeixin tants arguments per defensar l'andalusí com a model d'ensemble per interpretar les Cantigues, com per fer-ho sota el prisma de les tradicions dels instruments que existirien en qualsevol cort medieval europea, incloses les gaèliques, que en el fons són bàsicament els de un grup cèltic actual amb les seves flautes, gaites, *fiddles*/fídules, guitarres ètniques o arpes. El mateix Savall deia que no podria haver gravat el seu recent disc de Cantigues medievals i tradicionals gallegues sense haver passat abans per l'aprenentatge de l'estil del *fiddle* irlandès per als seus discos cèltics. Se sap que els ministrils, intèrprets d'instruments sobretot de vent, van ser els hereus dels trobadors, com se sap que a Escòcia la gaita va heretar el paper del bard i la seva arpa o la seva lira. Hi ha qui sosté que les cançons trobadoresques són la principal font de coneixement de la música instrumental medieval de la qual amb prou feines s'han conservat partitures. Fins i tot hi ha qui anomena a les Cantigues «el primer cançoner de música de dansa instrumental de tradició oral».

Per aquest camí arriba la proposta que Carlos Núñez ens fa en aquest programa dedicat íntegrament a les Cantigues i altres músiques de la seva època amb reproduccions d'instruments medievals, construïts i interpretats des de la saviesa de la música tradicional.

Pancho Álvarez

Pancho Álvarez és una de les figures més recognoscibles de l'escena musical gallega des de fa 30 anys. Ha gravat diversos discos en solitari dedicats a la tradició dels violinistes cecs de Galícia, de la qual és el major expert en els nostres dies. Toca també l'altre instrument característic d'aquests músics itinerants que recorrien les fires i romiatges gallegues fins als anys 70 del passat segle: la viola de roda.

Toca amb Carlos Núñez des de fa molts anys, fins i tot abans que aquest formés el seu propi grup. Resident a la bella ciutat de Tui, frontera entre Galícia i Portugal, sempre s'ha interessat per les antigues connexions galaicoportugueses.

Ha introduït en la música cèltica la Viola Caipira brasileira, una guitarra popular d'origen barroc que encara es toca també en el nord de Portugal, molt apropiada per a músiques de tipus modal.

Per al projecte de reunir l'Orquestra del Pòrtic de la Glòria al complet va ajudar Carlos a buscar les millors rèpliques de cada instrument, adonant-se que Pancho podia tocar-los tots amb total naturalitat: organistrum, fídules, arpa, rota, saltiri, llaüt...

Xurxo Núñez

Xurxo Núñez és el germà més jove de Carlos. Va començar a tocar la percussió tradicional des de molt petit mentre que Carlos tocava la gaita. Després va continuar amb els seus estudis en el Conservatori per adquirir una formació clàssica com a percussionista.

Als 12 anys va tocar per primera vegada en directe amb els Chieftains. En començar a tocar des de tan aviat, a més amb els millors grups del gènere, ràpidament es va convertir en un dels principals percussionistes de música celta internacional.

Xurxo és avui també part indispensable dels enregistraments del seu germà, tant com a tècnic de so, com per ser un multiinstrumentista d'excepció, que toca tota classe de percussions, com bodhrán, marimba, vibràfon, bombos, tambors, tamborí... però també guitarres elèctriques i acústica, piano, teclats i fins a programació electrònica. És també un animal d'escena nat que desplega una sorprenent energia en directe reconeguda per tots els públics.

Últimament està immers en el descobriment de l'herència medieval present en les tècniques tradicionals d'interpretació de la riquíssima varietat de percussions ibèriques.

Esteban Bolado

Aquest càntabre és un dels majors virtuoses del rabec peninsular, hereu directe de la fídula medieval. Com a prova podríem citar el fet que el seu pare, constructor de rabecs des de fa dècades, només amb veure una foto en una setmana va fer una rèplica d'una fídula del Pòrtic de la Glòria, que en mans d'Esteban sona com poques.

Esteban toca i fa classes de rabec, violí, gaita, viola de roda, nyckelharpa, percussió... sent un dels principals actors de la música tradicional càntabra en els seus diversos vessants. Açò l'ha portat a tocar en nombroses agrupacions així com a representar la seva tradició musical en múltiples enregistraments i concerts a nivell nacional i internacional, així com en pel·lícules o documentals documentals, com per exemple *Off The Wall* produït per Michael Nyman per a la BBC o *El hombre y la música* sobre Antón García Abril per TVE, així mateix ha compost bandes sonores com per exemple la del curt *En la cuna del aire* guanyador d'un Goya.

Esteban ha participat ja en diversos projectes amb Carlos, tant de música estrictament tradicional com medieval, per exemple el concert en la Catedral de Santiago amb l'Orquestra del Pòrtic al complet, incloent grans figures de la música antiga com Jordi Savall, Andrew Lawrence-King, Pedro Estevan, etc.

Wolodymyr Smishkewych

El tenor «Vlad» Smishkewych, nascut a EUA de pares gallecs i ucraïnesos, ha estat component dels guardonats grups de música antiga Sequentia i Theatre of Voices des del 2000, i ha estat solista amb The Harp Consort, Ars Nova Copenhagen, i Ensemble Dialogos. Amb tots ells ha gravat discos per a diferents segells, com Sony/BMG, Harmonia Mundi-USA, Naxos, Norton, i Focus Records.

Va obtenir el Doctorat de Música en cant en la distingida Indiana University (EUA), i com a docent dedicat a la pedagogia vocal i a l'execució de la música antiga ha dirigit cursos i impartit masterclasses a diverses universitats dels Estats Units, Sud-amèrica, Canadà, i Europa. El 2011 es va traslladar a Irlanda per a ser director del Màsters en Cant Ritual i Gregorià a la universitat de Limerick, on va ensenyar fins al 2014.

A Irlanda, se'l coneix com «la veu de la música antiga» per ser el creador, investigador, i locutor de *Vox Nostra*, el programa que s'emet una vegada per

setmana en RTÉ Lyric FM, la ràdio nacional irlandesa. El 2015 va arribar a ser productor i presentador per a la ràdio de la Xarxa Europea de Música Antiga (REMA).

Va arribar a Espanya com a becari de la Comissió Fulbright a principis del mil·lenni i entre altres estudis, va fer una recerca reflectida en un documental sobre les violes de roda peninsulars. La seva feina com a autor i investigador continua, i per a aquest any 2018 té com a projecte un llibre com coeditor, titulat *Medieval Song in Modern Performance* (La cançó medieval en la seva execució moderna).

Ha participat en diversos projectes de música medieval amb Carlos Núñez, com per exemple un recent concert en la Catedral de Santiago, amb Jordi Savall i Hespèrion XXI com a convidats especials.

Carlos Núñez

Reconocido como una de las grandes figuras internacionales de la Música Celta, el éxito de su carrera -con más de un millón de discos vendidos- ha sido tan extraordinario para un instrumentista que seguramente ha eclipsado su formación académica como flautista de pico. Sin embargo, su visión de las músicas celtas como músicas históricas ha hecho relativamente frecuentes sus conciertos y grabaciones con grandes de la Música Antigua como Jordi Savall, Andrew Lawrence King, Michala Petri o The Musicians of the Globe, así como sus conciertos sinfónicos en “templos” de la Música Clásica como el Musikverein de Viena o el Boston Symphony Hall.

En 2016 Carlos Núñez dirigió un concierto muy especial en la Catedral de Santiago en el que hizo sonar, juntos por primera vez, todos los instrumentos representados en el Pórtico de la Gloria, esculpidos por el Maestro Mateo en el siglo XII. La exitosa experiencia se repitió en 2017 con Jordi Savall y Hespèrion XXI, entre otros invitados.

Esta experiencia ha sido reveladora para Carlos, que ha podido constatar la profunda conexión de estos instrumentos medievales con la tradición, que se ha convertido en la clave para volver a darles vida. Esta “nueva visión” que incorpora la cultura de la oralidad, en realidad ya la había vivido desde niño junto a su Maestro Antón Corral, leyenda viva de la gaita y la zanfona, y al mismo tiempo el primero en España en reproducir el organistrum que preside el Pórtico compostelano.

Al contrario que en el Barroco, en que hay muchos tratados de época sobre la interpretación, todos los grandes intérpretes de la música medieval han tenido que beber de la música de tradición oral, como fuente de inspiración. Esto es especialmente visible en la interpretación de las *Cantigas*, que son todo un canon de la Música Medieval, como pueden ser las *Cuatro Estaciones* de Vivaldi para el Barroco.

Aunque por los *Cancioneiros* conocemos unos 2.000 textos de Cantigas gallego-portuguesas profanas, apenas se conserva la música de una docena de ellas. Afortunadamente sí ha llegado a nosotros la de las más de 400 Cantigas

de Santa María, algunas de cuyas melodías serían aplicables a las letras profanas, como era práctica habitual en la Edad Media. Aún lo es la música tradicional en que variantes de la misma melodía se aplican a diferentes letras o pueden ser interpretadas indistintamente como baladas vocales o como danzas instrumentales, incluso con ritmos totalmente diferentes.

La forma de interpretar las Cantigas ha hecho correr ríos de tinta a lo largo de los años. Desde quien ha llegado a decir que eran exclusivamente vocales -a pesar de sus famosas miniaturas llenas de instrumentistas-, o incluso que eran un código real de lujo y que no se interpretaban, hasta quien ha buscado el origen de sus melodías en el gregoriano, en los trovadores y *trouvères* franceses, en los *minnesänger* alemanes...

Se han hecho muchísimas versiones desde la perspectiva andalusí. Carlos Núñez llegó a grabar música gallega con músicos sufís que conservan ese estilo en Tánger y, además de que se sienten herederos de la música medieval peninsular, la naturalidad del encuentro musical demostró unas conexiones innegables. Sin embargo, no pocos estudiosos apuntan a que quizá se haya exagerado un poco en esa búsqueda de exotismo, cuando en realidad, entre los numerosos músicos que aparecen en las miniaturas sólo aparece uno de tez morena y con turbante tocando el oud. Todo el resto tañen, en su mayoría, instrumentos que se han mantenido hasta hoy en la tradición peninsular, tales como gaitas, flautas, rabeles, dulzainas, etc

Y es que, probablemente existan tantos argumentos para defender el andalusí como modelo de ensemble para interpretar las Cantigas, como para hacerlo bajo el prisma de las tradiciones de los instrumentos que existirían en cualquier corte medieval europea, incluidas las gaélicas, que en el fondo son básicamente los de un grupo celta actual con sus flautas, gaitas, fiddles / fídulas, guitarras étnicas o arpas. El propio Savall decía que no podría haber grabado su reciente disco de Cantigas medievales y tradicionales gallegas sin haber pasado antes por el aprendizaje del estilo del fiddle irlandés para sus discos celtas.

Se sabe que los ministriles, intérpretes de instrumentos sobre todo de viento, fueron los herederos de los trovadores, como se sabe que en Escocia la gaita heredó el papel del bardo y su arpa o su lira. Hay quien sostiene que las canciones trovadorescas son la principal fuente de conocimiento de la música instrumental medieval de la que apenas se han conservado partituras. Incluso hay quien llama a las Cantigas “el primer cancionero de música de danza instrumental de tradición oral”.

Por este camino llega la propuesta que Carlos Núñez nos hace en este programa dedicado íntegramente a las Cantigas y otras músicas de su época con reproducciones de instrumentos medievales, contruidos e interpretados desde la sabiduría de la música tradicional.

Pancho Álvarez

Pancho Álvarez es una de las figuras más reconocibles de escena musical gallega desde hace 30 años. Ha grabado varios discos en solitario dedicados a la tradición de los violinistas ciegos de Galicia, de la que es el mayor experto en nuestros días. Toca también el otro instrumento característico de estos músicos itinerantes que recorrían las ferias y romerías gallegas hasta los años 70 del pasado siglo : la zanfona.

Toca con Carlos Núñez desde hace muchos años, incluso antes de que éste formase su propio grupo. Residente en la hermosa ciudad de Tui, frontera entre Galicia y Portugal, siempre se ha interesado por las antiguas conexiones gallego-portuguesas.

Ha introducido en la música celta la Viola Caipira brasileira, una guitarra popular de origen barroco que aún se toca también en el norte de Portugal, muy apropiada para músicas de tipo modal.

Para el proyecto de juntar la Orquesta del Pórtico de la Gloria al completo ayudó a Carlos a buscar las mejores réplicas de cada instrumento, dándose cuenta de que Pancho podía tocarlos todos con total naturalidad : organistrum, fídulas, arpa, rota, salterio, laúd...

Xurxo Núñez

Xurxo Núñez es el hermano más joven de Carlos. Comenzó a tocar la percusión tradicional desde muy pequeño mientras que Carlos tocaba la gaita. Después continuó con sus estudios en el Conservatorio para adquirir una formación clásica como percusionista.

A los 12 años tocó por primera vez en directo con los Chieftains. Al comenzar a tocar desde tan pronto, además con los mejores grupos del género, rápidamente se convirtió en uno de los principales percusionistas de música celta internacional.

Xurxo es hoy también parte indispensable de las grabaciones de su hermano, tanto como técnico de sonido, como por ser un multiinstrumentista de excepción, que toca toda clase de percusiones, como bodhrán, marimba, vibráfono, bombos, tambores, tamboril... pero también guitarras eléctricas y acústica, piano, teclados y hasta programación electrónica. Es también un animal de escena nato que despliega una sorprendente energía en directo reconocida por todos los públicos.

Últimamente está inmerso en el descubrimiento de la herencia medieval presente en las técnicas tradicionales de interpretación de la riquísima variedad de percusiones ibéricas.

Esteban Bolado

Este cántabro es uno de los mayores virtuosos del rabel peninsular, heredero directo de la fídula medieval. Como prueba podríamos citar el hecho de que su padre, constructor de rabeles desde hace décadas, sólo con ver una foto en una semana hizo una réplica de una fídula del Pórtico de la Gloria, que en manos de Esteban suena como pocas.

Esteban toca y da clases de rabel, violín, gaita, zanfona, nyckelharpa, percusión... siendo uno de los principales actores de la música tradicional cántabra en sus diversas vertientes. Ésto le ha llevado a tocar en numerosas agrupaciones así como a representar su tradición musical en múltiples grabaciones y conciertos a nivel nacional e internacional, así como en películas o documentales documentales, como por ejemplo “Off The Wall” producido por Michael Nyman para la BBC o “El hombre y la música” sobre Antón García Abril para TVE, asimismo ha compuesto bandas sonoras como por ejemplo la del corto “En la Cuna del Aire” ganador de un Goya.

Esteban ha participado ya en varios proyectos con Carlos, tanto de música estrictamente tradicional como medieval, por ejemplo el concierto en la Catedral de Santiago con la Orquesta del Pórtico al completo, incluyendo grandes figuras de la música antigua como Jordi Savall, Andrew Lawrence-King, Pedro Estevan, etc.

Wolodymyr Smishkewych

El tenor “Vlad” Smishkewych, nacido en EEUU de padres gallegos y ucranianos, ha sido componente de los galardonados grupos de música antigua Sequentia y Theatre of Voices desde el 2000, y ha sido solista con The Harp Consort, Ars Nova Copenhagen, y Ensemble Dialogos. Con todos ellos ha grabado discos para distintos sellos, como Sony/BMG, Harmonia Mundi-USA, Naxos, Norton, y Focus Records.

Obtuvo el Doctorado de Música en canto en la distinguida Indiana University (EE.UU.), y como docente dedicado a la pedagogía vocal y a la ejecución de la música antigua ha dirigido cursos e impartido masterclasses en varias universidades de los Estados Unidos, Sudamérica, Canadá, y Europa. En 2011 se trasladó a Irlanda para ser director del Masters en Canto Ritual y Gregoriano en la universidad de Limerick, donde enseñó hasta el 2014.

En Irlanda, se le conoce como “la voz de la música antigua” por ser el creador, investigador, y locutor de Vox Nostra, el programa que se emite una vez por semana en RTÉ Lyric FM, la radio nacional irlandesa. En 2015 llegó a ser productor y presentador para la radio de la Red Europea de Music Antigua (REMA).

Vino a España como becario de la Comisión Fullbright a principios del milenio y entre otros estudios, hizo una investigación reflejada en un documental sobre las zanfonas peninsulares. Su labor como autor e investigador continúa, y para este año 2018 tiene como proyecto un libro como coeditor, titulado *Medieval Song in Modern Performance* (La canción medieval en su ejecución moderna).

Ha participado en varios proyectos de música medieval con Carlos Núñez, como por ejemplo un reciente concierto en la Catedral de Santiago, con Jordi Savall y Hespèrion XXI como invitados especiales.

Dia 8 d'agost, Castell del Papa Luna. 22,30 h

Jordi Savall (Catalunya)

Diàlegs i improvisacions. D'orient a occident i de l'antic al nou món

Ferran Savall, veu & tiorba

David Mayoral, percussions

Jordi Savall, lira de gamba (viola de gamba soprano), Itàlia circa 1500 / viola de gamba baixa de 7 cordes de Barak Norman, Londres 1697 i direcció

Diàlegs i improvisacions

D'orient a occident i de l'antic al nou món

D'orient

Noumi, noumi yaldatii Canço de bressol tradicional (Israel)

Paxarico tu te llamas (instr.) Tradicional sefardita (Sarajevo)

Marinero soy de amor Música sefardita / Miguel de Cervantes (text)

Nastaran Tradicional de l'Afganistan

Ostinatti de l'antic món

Diego Ortiz

Passamezzo antico

Romanesca - Passamezzo moderno

Les tradicions de Catalunya

La Cançó del lladre Tradicional catalana / Ferran Savall

La Filadora (instr.) Tradicional catalana

El Mariner Tradicional catalana / Ferran Savall

D'occident

Muzettes I-II Marin Marais

Gwerz "O Sonjal" Tradicional bretona / Jordi Savall (improvisacions & variacions)

*

Diàlegs: Les tradicions vives de la Mediterrània

Apo xeno meros de Grècia

Durme, hermosa donzella Cançò de bressol sefardita (Rodes)

Ghazali tal jàhri (instr.) de Marroc

Üsküdar de Turquia

The Lord Moira Set

Les tradicions cèltiques al nou món

Regents Rant - Lord Moira Tradicional escocès

Lord Moira's Hornpipe Ryan's Mammoth Collection (Boston, 1883)

(Lyra-viol)

Ostinatti del nou món i improvisacions

Canarios (improvisacions instr.)

Im Pro (improvisacions vocals) Ferran Savall

Folías Criollas / *Jarabe loco* Improvisacions sobre Antonio Valente & Las tradicions *jarochas*

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

DIÀLEGS & IMPROVISACIONS

Diàlegs musicals entre l'orient & l'occident & entre l'antic i el nou món

Diàlegs & Improvisacions presenta una elecció molt personal de músiques que ens captiven per la seva tendresa i la seva bellesa, i també per la seva capacitat de diàleg i d'harmonia. La música és l'art de la memòria per excel·lència, atès que només existeix en l'instant on és concretada per les ones sonores produïdes per la veu humana o els instruments, i és aquesta mateixa limitació que la fa alhora la més humana i la més espiritual de les arts.

Aquests diferents Romanços i Cançons, peces de música i ostanatos representen un diàleg real entre l'antiga Europa i el nou món, i entre orient i occident. Són la memòria viva d'un passat, a vegades molt llunyà i alhora molt proper, ja que forma part d'ara endavant del nostre imaginari històric i personal. Les músiques "de l'instant" inclouen totes aquestes músiques úniques, fugaces, que brollen en el moment on el discurs musical pot obrir-se en llibertat i harmonia, sempre a la recerca d'una expressió renovada.

La música és, per aquest fet, un dels mitjans d'expressió i de comunicació més universals, i no es pot mesurar la seva importància i el seu significat segons

critèris d'evolució del llenguatge –en el sentit de la història i el progrés– sinó segons el seu grau d'intensitat expressiva, de riquesa interior i d'humanitat. Des d'aquesta perspectiva, el significat històric d'una obra d'art es dona, no pel necessari desenvolupament del material sonor (melodia, harmonia, ritme, timbres, etc.), sinó per la voluntat d'expressió dels qui se'n serveixen (compositors i intèrprets).

El programa *Diàlegs & Improvisacions* és concebut com a diàleg intercultural que intenta mostrar o establir ponts vertaders: entre les músiques d'orient i d'occident, entre l'antic i el nou món, entre les obres cultes i les obres populars (anònimes), sortides de les tradicions orals, entre les músiques antigues i actuals, entre les diferents generacions dels propis intèrprets, i també entre els intèrprets i el públic.

Com a músics, som d'antuvi el producte del nostre temps. Més concretament, el resultat d'un equilibri individual –i, per tant, únic– entre el nostre esperit i l'esperit propi de l'època en què vivim. Escollir, en aquest començament del segle XXI, d'ocupar-se d'un repertori que es remunta fins al segle XI implica primerament sentir aquesta necessitat interior, a mig camí entre vocació i passió. Així, conèixer les obres més representatives del passat i fer-les reviure en la nostra època, en el respecte dels diferents contextos històrics i estilístics, però fora de tot academicisme, esdevé una manera essencial de retrobar les fonts de la nostra civilització. Renovar aquest espai de creació, d'improvisació i d'experimentació a través del diàleg entre les diferents cultures i tradicions és també assolir contínuament un lloc en el nostre esperit per a totes aquestes meravelles sonores que s'han anat construint, i han de contribuir encara a l'engrandiment d'un dels fonaments essencials de la civilització humanista dels temps moderns: la Música, entesa com a veritable història viva de la humanitat.

Jordi Savall

JORDI SAVALL

Jordi Savall és una de les personalitats musicals més polivalents de la seva generació. Fa més de cinquanta anys que dona a conèixer al món meravelles musicals abandonades en la foscor de la indiferència i de l'oblit. Dedicat a la recerca d'aquestes músiques antigues, les llegeix i les interpreta amb la seva viola de gamba, o com a director. Les seves activitats com a concertista, pedagog, investigador i creador de nous projectes, tant musicals com culturals, el situen entre els principals artífexs del fenomen de revalorització de la música històrica. És fundador, juntament amb Montserrat Figueras, dels grups musicals Hespèrion XXI (1974), La Capella Reial de Catalunya (1987) i Le Concert des Nations (1989) amb els que explora i crea un univers d'emocions i de bellesa, i les projecta al món i a milions d'amants de la música.

Al llarg de la seva carrera ha enregistrat i editat més de 230 discos de repertoris de música medieval, renaixentista, barroca i del classicisme, amb una especial atenció al patrimoni musical hispanic i mediterrani, que han estat

mereixedors de moltes distincions com Midem Awards, International Classical Music Awards i un Grammy Award. Els seus programes de concert han convertit la música en un instrument de mediació per a l'entesa i la pau entre pobles i cultures diferents i de vegades enfrontades. No debades l'any 2008 Jordi Savall fou nomenat Ambaixador de la Unió Europea pel diàleg intercultural i, juntament amb Montserrat Figueras, varen ser investits "Artistes per la Pau" dins del programa "Ambaixadors de bona voluntat" de la UNESCO.

La seva fecunda carrera musical ha estat mereixedora de les més altes distincions nacionals i internacionals, d'entre les quals cal destacar, el títol de Doctor Honoris Causa de les Universitats d'Evora (Portugal), de Barcelona, de Lovaina (Bèlgica), de Basilea (Suïssa) i d'Utrecht (Països Baixos), la insígnia "Chevalier" de la Legió d'Honor de la República francesa, el Premi Internacional de Música per la Pau del Ministeri de Cultura i Ciència de la Baixa Saxònia, la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya, el premi Helena Vaz da Silva i el prestigiós Premi Léonie Sonning, considerat el premi Nobel de la música. "Jordi Savall posa de manifest una herència cultural comuna infinitament diversa. És un home pel nostre temps" (*The Guardian*, 2011).

David Mayoral

Comença la seva formació musical junt amb l'Hebe Onesti (educació auditiva) i amb el Mestre Horacio Icasto (piano).

La seva singladura pel món de la percussió clàssica comença amb el Juanjo Guillem. Posteriorment s'interessa per la percussió històrica, rebent classes del Mestre Pedro Estevan.

Paral·lelament estudia percussió àrab i completa la seva formació amb cursos i classes magistrals de Glen Vélez (req i frame drumming), Keyvan Chemirani (zarb) i Pejman Haddadi (zarb i daff).

Desenvolupa gran part de la seva activitat amb grups dedicats a la música medieval, renaixentista i barroca (L'Arpeggiata, Mudéjar/Begoña Olavide, Hespèrion XXI, La Capella Reial de Catalunya, Kapsberger Ensemble, Eduardo Paniagua, Axivil, Orphenica Lyra, Camerata Iberia, Dufay Colletive, Cuarteto de Urueña, Ensemble L'Amoroso, Les Sacqueboutiers) amb els que ha actuat per tota Europa i nombrosos països del món (Festival de Músiques Sagrades de Fes, Institut Cervantes de Beirut, Òpera d'El Caire a Egipte, Síria, Tunísia, Festival d'Oud de Jerusalem, Kuwait, Fira del Llibre a Cuba, Brasil, Estats Units, etc.)

Al camp de les músiques ètniques i de fusió ha actuat amb grups com Ràdio Tarifa, Luis Delgado, Cuarteto de Javier Coble, Albaraka, Alquimia i amb el ballet flamenc de Joaquín Ruiz. Forma part del trio Trànsit, en el que es presenta d'una manera pedagògica un viatge per les tradicions musicals de l'Índia, Cuba o Pròxim Orient a través dels seus instruments de percussió.

Ha tocat en nombroses companyies de dansa oriental, destacant la Cia. Hispano-Àrab de Dansa de Shokry Mohamed, la cia. Al-Andalus Dansa dirigida per Nesma (Julia Salmerón) i la Cia. de Danses del Món (Cristiane Azem i Lenna Beauty).

FERRAN SAVALL

Basilea (1979). Fill de Montserrat Figueras i Jordi Savall, Ferran Savall està des dels seus primers anys en contacte quotidià amb l'ambient musical d'estudi, d'assaigs i de concerts que tenen lloc a casa seva amb els membres de la seva família. Estudià guitarra i posteriorment s'especialitzà amb instruments antics a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC) amb Xavier Díaz-Latorre, a Trossingen amb Rolf Lislevand (tiorba) i diverses vegades amb Andrew Lawrence - King a Sant Feliu de Guíxols.

Ferran Savall és un cantant autodidacte a la recerca de la veu natural. Ha explorat músiques del món: del Pakistan, de l'Índia i d'Armènia entre d'altres, però sempre defugint de l'especialització d'estil, cercant tastets tècnics per incorporar a les seves improvisacions. La seva base vocal és reforçada amb classes de tècnica vocal amb Dolores Aldea.

Els seus primers espais d'aprenentatge i realització foren les places i els carrers del barri de Gràcia a Barcelona i al desaparegut bar *SiNo* de l'escriptor veneçolà Armando Luigi Castaneda. El 2004 inicià l'aventura de tocar professionalment amb la seva família, seguida de l'enregistrament del disc *Du temps & de l'instant* que els portà a realitzar concerts per tot el món. Des de 2005 col·labora amb la ballarina i coreògrafa índia Shantala Shivalingappa en diversos projectes i amb músics com Chitravina N. Ravikiran, Thodur Madabusi Krishna, Subash Chandra, Prabhou Edouard i Wassim Soubra. El 2008 enregistrà *Mireu el nostre mar* amb l'ajuda de Mario Mas i la participació de Jordi Gaspar, Javier Mas, Dimitris Psonis i d'altres. La bona rebuda del disc a França el portà a tocar sovint allà en format de trio amb Mario Mas i Jordi Gaspar. També ha col·laborat amb artistes com Driss El Maloumi, Nedyalko Nedyalkov, Razmik Amyan, Gaguik Mouradian i Hakan Güngör, amb qui el 2014 ha tocat a Turquia amb el Grup Pandora per TRT Muzik. Ha col·laborat també amb projectes com *Gemini*, l'espectacle de poesia *Una musica de cavalls negres*, o els projectes *Espiral* (2015) de Clara Peya i *Mimulus* (2015).

El 2014 ha presentat el seu darrer projecte, *IMPRO*, el qual està essent presentat en diversos escenaris de Catalunya i de la resta d'Europa. Aquest és un projecte compartit amb diverses personalitats musicals, tals com Nedyalko Nedyalkov, Driss El Maloumi, David Mayoral, Jordi Gaspar, Judit Neddermann i Clara Peya. El desembre de 2014 va estrenar el projecte de dansa - concert *Impro Sharana* amb la col·laboració de Shantala Shivalingappa.

DIÁLOGOS & IMPROVISACIONES

Diálogos musicales entre oriente & occidente & entre el viejo y el nuevo mundo

Diálogos & Improvisaciones presenta una selección muy personal de músicas que nos emocionan por su ternura y belleza, así como por su capacidad de diálogo y armonía. La música es el arte de la memoria por excelencia, puesto que sólo existe en el instante en que se hace concreta con las ondas sonoras producidas por la voz humana o los instrumentos, y esa limitación la convierte a un tiempo en la más humana y la más espiritual de las artes.

Estos diferentes Romances y Canciones, piezas de música y ostinatos representan un diálogo real entre la Antigua Europa y el Nuevo Mundo, y entre Oriente y Occidente. Constituyen la memoria viva de un pasado, a veces muy lejano y también muy próximo, puesto que forma parte ya de nuestro imaginario histórico y personal. Y las músicas “del instante” incluyen todas esas obras únicas, fugaces, que surgen en el momento en que el discurso musical puede desarrollarse en libertad y armonía, siempre en busca de una expresión renovada.

La música es, por ello, uno de los medios de expresión y comunicación más universales, y la medida de su importancia y significado no se determina según unos criterios de evolución del lenguaje –en el sentido de la historia y el progreso–, sino su grado de intensidad expresiva, riqueza interior y humanidad. Desde esta perspectiva, el significado histórico de una obra de arte viene dada, no por el desarrollo necesario del material sonoro (melodía, armonía, ritmo, timbre, etc.), sino por la voluntad de expresión de quienes lo utilizan (compositores e intérpretes).

El programa de “Diálogos & Improvisaciones” está concebido como diálogo intercultural orientado a mostrar o establecer puentes verdaderos: entre las músicas de Oriente y Occidente, entre el Viejo y Nuevo Mundo, entre las obras cultas y las populares (anónimas), surgidas de las tradiciones orales, entre las músicas antiguas y actuales, entre las diferentes generaciones de los propios intérpretes, y también entre los intérpretes y el público.

En tanto que músicos, somos ante todo producto de nuestro tiempo. Más exactamente, resultado de un equilibrio individual —por lo tanto, único— entre nuestro espíritu y el espíritu propio de la época en que vivimos. Elegir ocuparse, en estos inicios del siglo XXI, de un repertorio que se remonta hasta el siglo XI implica de entrada sentir esa necesidad interior a medio camino entre la vocación y la pasión. Así, conocer las obras más representativas del pasado y hacerlas revivir en nuestra época, respetando los diferentes contextos históricos y estilísticos, pero al margen de cualquier academicismo, se convierte en un modo esencial de encontrar las raíces mismas de nuestra civilización. Renovar ese espacio de creación, improvisación y experimentación a través del diálogo entre las diferentes culturas y tradiciones es también ganar continuamente un lugar en nuestro espíritu para todas esas maravillas sonoras que han contribuido a la forma y deben seguir contribuyendo al desarrollo de uno de los fundamentos esenciales de la civilización humanista de los tiempos modernos: la Música, entendida como auténtica historia viva de la humanidad.

Jordi Savall

JORDI SAVALL

Jordi Savall es una de las personalidades musicales más polivalentes de su generación. Da a conocer al mundo desde hace más de cincuenta años maravillas musicales abandonadas en la oscuridad de la indiferencia y el olvido. Dedicado a la investigación de esas músicas antiguas, las lee y las interpreta con su viola de gamba, o como director. Sus actividades como concertista, pedagogo, investigador y creador de nuevos proyectos, tanto musicales como culturales, lo sitúan entre los principales artífices del fenómeno de revalorización de la música histórica. Es fundador, junto con Montserrat Figueras, de los grupos musicales Hespèrion XXI (1974), La Capella Reial de Catalunya (1987) y Le Concert des Nations (1989), con los cuales explora y crea un universo de emociones y belleza que proyecta al mundo y a millones de amantes de la música.

A lo largo de su carrera ha grabado y editado más de 230 discos de repertorios de música medieval, renacentista, barroca y del clasicismo con especial atención al patrimonio musical hispánico y mediterráneo; una producción merecedora de múltiples distinciones, como los premios Midem, International Classical Music y Grammy. Sus programas de concierto han convertido la música en un instrumento de mediación para el entendimiento y la paz entre pueblos y culturas diferentes y a veces enfrentados. No en vano fue nombrado en el 2008 fue nombrado «Embajador de la Unión Europea para el diálogo intercultural», y junto con Montserrat Figueras fueron designados los dos «Artistas por la Paz» dentro del programa «Embajadores de buena voluntad» de la UNESCO.

Su fecunda carrera musical ha recibido las más altas distinciones nacionales e internacionales; entre ellas, el título de doctor *honoris causa* por las universidades de Évora (Portugal), Barcelona (Cataluña), Lovaina (Bélgica) y Basilea (Suiza), la insignia de Caballero de la Legión de Honor de la República Francesa, el Premio Internacional de Música por la Paz del Ministerio de Cultura y Ciencia de Baja Sajonia, la Medalla de Oro de la Generalitat de Cataluña y el prestigioso premio Leoni Sonning, considerado el premio Nobel de la música. «Jordi Savall pone de manifiesto una herencia cultural común infinitamente diversa. Es un hombre para nuestro tiempo» (*The Guardian*, 2011).

FERRAN SAVALL

Basilea (1979). Hijo de Montserrat Figueras y Jordi Savall, Ferran Savall está desde sus primeros años en contacto cotidiano con el ambiente musical, de estudio, de ensayos y de conciertos que tienen lugar en su casa con los miembros de su familia. Estudió guitarra y posteriormente se especializó en instrumentos antiguos en la Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC) con Xavier Díaz-Latorre, en Trossingen con Rolf Lislevand (tiorba) y varias veces con Andrew Lawrence-King en Sant Feliu de Guíxols.

Ferran Savall es un cantante autodidacta a la búsqueda de la voz natural. Ha explorado músicas del mundo: del Pakistán, de la India, de Armenia, entre otros, pero siempre al margen de la especialización de estilo, incorporando elementos técnicos variados para incorporar en sus improvisaciones. Su base vocal es reforzada con clases de técnica vocal con Dolors Aldea.

Sus primeros espacios de aprendizaje fueron las plazas y las calles del barrio barcelonés de Gràcia y el desaparecido bar SiNo del escritor venezolano Armando Luigi Castaneda. En 2004 inició la aventura de tocar profesionalmente con su familia, seguida de la publicación del disco *Du temps & de l'instant* que los llevó a realizar conciertos por todo el mundo. Desde 2005 colabora con la bailarina y coreógrafa india Shantala Shivalingappa en distintos proyectos y con músicos como Chitravina N. Ravikiran, Thodur Madabusi Krishna, Subash Chandra, Prabhou Edouard y Wassim Soubra. En 2008 grabó *Mireu el nostre mar* con la ayuda de Mario Mas y la participación de Jordi Gaspar, Javier Mas y Dimitris Psonis, entre otro. El buen recibimiento del disco en Francia lo lleva a tocar a menudo allí en formato de trio con Mario Mas y Jordi Gaspar. También ha colaborado con artistas como Driss El Maloumi, Nedyalko Nedyalkov, Razmik Amyan, Gaguik Mouradian y Hakan Güngör, con quien tocó en 2014 en Turquía con el Grupo Pandora para TRT Muzik. Ha colaborado también en proyectos como *Gemini*, el espectáculo de poesía *Una musica de cavalls negres* y los proyectos de Clara Peya *Espiral* (2015) y *Mimulus* (2015)

En 2014 presentó su último proyecto, *IMPRO*, el cual está siendo presentado en distintos escenarios catalanes y europeos. Este es un proyecto compartido con distintas personalidades musicales, tales como Nedyalko Nedyalkov, Driss El Maloumi, David Mayoral, Jordi Gaspar, Judit Neddermann y Clara Peya. En diciembre de 2014 estrenó el proyecto de danza-concierto *Impro Sharana* con la colaboración de Shantala Shivalingappa.

David Mayoral

Comienza su formación musical de la mano de Hebe Onesti (educación auditiva) y del Maestro Horacio Icasto (piano).

Su andadura en el mundo de la percusión clásica comienza con Juanjo Guillem. Posteriormente se interesa por la percusión histórica, recibiendo clases del Maestro Pedro Estevan.

Paralelamente estudia percusión árabe con Shokry Mohamed y Salah Sabagh. Completa su formación con cursos y clases magistrales de Glen Vélez (req y frame drumming), Keyvan Chemirani (zarb) y Pejman Haddadi (zarb y daff).

Desarrolla la mayor parte de su actividad en grupos dedicados a la música medieval, renacentista y barroca (L'Arpeggiata, Mudéjar/Begoña Olavide, Hespèrion XXI, La Capella Reial de Catalunya, Kapsberger Ensemble, Eduardo Paniagua, Axivil, Orphenica Lyra, Camerata Iberia, Dufay Colletive, Cuarteto de Urueña, Ensemble L'Amoroso, Les Sacqueboutiers,..) con los cuales ha actuado por toda Europa y numerosos países del mundo (Festival de Músicas Sagradas de Fez, Instituto Cervantes de Beirut, Opera de El Cairo en Egipto, Siria, Túnez,

Festival de Oud de Jerusalem, Kuwait, Feria del Libro en Cuba, Brasil, Estados Unidos, etc.)

En el campo de las músicas étnicas y de fusión ha actuado entre otros grupos con Radio Tarifa, Luis Delgado, Cuarteto de Javier Coble, Albaraka, Alquimia y con el ballet flamenco de Joaquín Ruiz. Forma parte del trío Transit, en el que se presenta de una manera pedagógica un viaje por las tradiciones musicales de la India, Cuba u Oriente Próximo a través de sus instrumentos de percusión.

Ha tocado en numerosas compañías de danza oriental, destacando la Compañía Hispano-Arabe de Danza de Shokry Mohamed, la compañía Al-Andalus Danza dirigida por Nesma (Julia Salmerón) y la Compañía de Danzas del Mundo (Cristiane Azem y Lenna Beauty).

Entre sus colaboraciones discográficas destacan: Tánger (Luis Delgado/Nubenegra), Ibn-Arabi, Bestiario, Cantigas de Santa María de Atocha, Latidos de Al-Andalus (Sello Pneuma), Passion for Percussion (con Shokry Mohamed), La Música del Antiguo Egipto (N.A. Recordings), Al-son (Mudéjar), Altre Folie y Estampies & Danses Royales (Jordi Savall/Alia-Vox), Los Imposibles (L'Arpeggiata/Naïve), Teatro d'Amore (L'Arpeggiata/Virgin) y El Fuego (Les Sacqueboutiers).

Dia 9 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Ensemble Inégal (República Txeca)

Gabriela Eibenová, soprano

Adam Viktora, direcció

Vivaldi a Bohèmia

Ensemble Inégal

Lenka Torgersen, violí

Violetta Szopa, violí

Ján Gréner, viola

Petr Hamouz, violoncel

Gabriela Eibenová, soprano

Adam Viktora, orgue i direcció

PHOTO (c): www.vojtechvlk.com

Vivaldi a Bohèmia

Antonio Vivaldi (1678-1741)

Salve Regina RV 616

Laudate Pueri R 601

In furore iustissimae irae RV 626

Johann Joseph Ignaz Brentner (1689-1742)

Concert per a corda Horae pomeridiana Op.4

Concert I en sol menor

Concert IV do menor

Gabriela Eibenová, soprano

Jove i dotada soprano, Gabriel Eibenová es va graduar pel Conservatori de Praga el 1993. Posteriorment va ser alumna de Libuše Tomišková i Magdalena Hajóssyová a Praga i va estudiar amb el Maestro Julie Kennard en la Royal Academy of Music de Londres. El seu professor i tenor James Griffett la va introduir al món de la música antiga, rebent a més classes mestres en la República Txeca, Eslovàquia, Gran Bretanya, Alemanya i Suècia. Gabriela està tenint molta activitat com a cantant solista participant en molts festivals, tant en la República Txeca com en altres festivals. La seva especialització com intèrpret de música antiga l'han fet compartir escenaris amb grans Ensembles solistes i directors com J. Griffett, I. Partridge, I. Tubb, M. Zanetti, M. Kožená, P. Kooij, I. L. Banzo, S. Standage. Juntament amb Adam Viktora és fundadora d'Ensemble Inégal. A més del seu treball com intèrpret de música antiga també ha ofert concerts en el camp de la música contemporània. Com a soprano solista ha ofert concerts amb les orquestres Czech Philharmony, Südwest Baden-Baden, Südwestfunk Freiburg, Prague Chamber Orchestra etc, al mateix temps que ha participat en més d'una quinzena d'enregistraments de radio i televisió en tota Europa, Israel i Japó

Ensemble Inégal

Des de la seva fundació en 2000, el grup vocal i instrumental Ensemble Inégal s'ha especialitzat en la música que va des del renaixement fins al romanticisme. El nom Inégal, no solament descriu la variació en el nombre i la configuració dels intèrprets, sinó que també descriu la versatilitat en l'estil i un acostament no convencional com a única interpretació possible dels repertoris. Els cantants i instrumentistes d'Inégal són seleccionats després d'exigents proves, sent alguns dels millors intèrprets Txecs i estrangers. Avui dia Ensemble Inégal és una de les referències a Europa, havent rebut l'aplaudiment unànime tant del públic com de la crítica especialitzada europea i americana. Ha editat diversos discos destacant entre ells la *Mass in D-major*, op. 86 Lužanská d'Antonín Dvořák (1841-1904) el 2001. El 2003 van editar el primer disc de música barroca sacra d'un compositor txec Jan Josef Ignác Brentner (1689-1742), un dels compositors més reeixits a Europa central en el seu moment, que no obstant això va ser oblidat durant segles. El 2005 van editar l'oratori *Il Serpente di Bronzo* de Jan Dismas Zelenka (1679-1745). Aquest magnífic compositor txec és una de les grans personalitats de la música barroca europea. Entre altres excel·lents guardons que va rebre aquest enregistrament està el Diapason d'or de la prestigiosa revista francesa *Diapason*. Així mateix Ensemble Inégal intensifica la seva presència en festivals txecs i europeus, així com l'enregistrament i edició de grans mestres oblidats. El 2007 edita un altre disc de J. D. Zelenka, amb la *Missa purificationis BVM*, concebuda com una missa solemne amb gran instrumental, i la *Litanie Lauretanae, Consolatrix afflictorum*. Ensemble Inégal segueix amb la seva feina d'edició discogràfica i participant en auditoris i festivals de tota Europa.

Adam Viktora

Adam Viktora està graduat pel Conservatori de Pilsen l'Acadèmia de Música de Praga. Posteriorment va seguir rebent formació i classes magistrals de mestres com Tagliavini, Erickssohn, Koimann and Haselböck. Com organista i director de

cor i orquestra ha participat en nombrosos festivals per tot el món. Ha ofert conferències en congressos d'orgue a Suècia i Croàcia. Ha realitzat nombrosos enregistraments per a la Ràdio i Televisió Txeca. Part del seu interès se centra en la restauració i promoció d'orgues històrics. És conegut com un dels més actius en el projecte *L'orgue com patrimoni cultural europeu*, sent al seu torn director del Festival Txec d'orgue. Des de 1998 és professor d'orgue en el Conservatori de Pilsen i des de 2007 és professor de música en el Conservatori de Praga. Adam Viktora és el fundador i director d'Ensemble Inégal, que des de la seva fundació el 2000 s'ha convertit en un reeixit grup instrumental i vocal, despertant l'interès del públic i la crítica especialitzada tant en els seus enregistraments com en la seva participació en importants auditoris i festivals.

Notes

Encara que Praga no va ser seu reial en la primera meitat del segle XVIII, en aquesta època del Barroc tardà palpitava a la ciutat una vida musical viva i animada. La combinació de diversos factors diferents va crear bones condicions per al desenvolupament d'un art musical de gran qualitat, malgrat l'absència de mecenes de la família reial o cortesans la cort dels quals fóra un imant evident per als artistes. Les institucions religioses van tenir el seu paper important a Praga i es van encarregar de la música vocal religiosa, en particular, tres esglésies amb producció de música de renom. El temple arxidiocesà de Sant Vitus al Castell de Praga, l'Església de Sant Francesc Serafí dels Cavallers de la Creu amb una Ordre de l'Estel Vermell i finalment l'Església de Sant Simó i Sant Judes a l'Hospital i Convenció de l'Ordre de Germans misericordiosos. El ric passat musical de les dues primeres esglésies esmentades encara ens recorda els seus valuosos arxius que amaguen una sèrie de composicions preservades de manera única, que testifiquen la importància del repertori i l'alt nivell de la vida musical local. No obstant això, no hem d'oblidar esmentar el Col·legi dels Jesuïtes en Klementinum, especialment en relació amb els oratoris per a la Passió en el Sant Sepulcre a l'Església del Sant Salvador, per a la qual es van escriure diversos oratoris.

A més de música religiosa, la noblesa centrava principalment la seua atenció en la música profana. En el cas dels aristòcrates, van ajudar al fet que l'art musical aconseguís un important paper amb les representacions en teatres estatals i també pel fet que una sèrie d'aristòcrates txecs tenien els seus palaus a Praga, on passaven almenys part dels mesos d'hivern. La cura pel desenvolupament general de la cultura i l'art també va ser percebut com una contribució personal de la noblesa per canviar la ciutat seguint l'esperit de l'estil de vida modern, sinó també per mostrar el seu entusiasme per cuidar la capital del regne, el monarca de la qual estava a Viena. Ensembles significatius es van formar en les corts dels grans amants de la música, com el Comte Ludwig von Hartig (1685-1735) i el Comte Wenzel von Morzin (1675-1737). Gràcies al comte Franz Anton Sporck (1662-1732) l'òpera es va instal·lar a Praga perquè aquest important mecenes va regalar les instal·lacions del seu palau a l'òpera italiana *stagiòne* d'Antonio Denzio i Antonio Bioni de Venècia. L'Òpera de Praga es va convertir en una parada obligada important i independent entre els teatres de Dresden i Viena.

Els compositors Antonio Vivaldi (1678-1741) i Jan Josef Ignác Brentner (1689-1742) les obres dels quals interpretarà avui Ensemble Inégal són, sens dubte,

molt bons exemples de diferents aspectes del món musical de Praga. Vivaldi estava vinculat a Bohèmia en diversos nivells. El ja esmentat Comte Morzin el va contractar com el seu *mestre di musica in Itàlia*, per la qual cosa el famós compositor es va comprometre a lliurar composicions instrumentals per al seu conjunt instrumental. També trobem la dedicatòria al mecenes de Praga en la col·lecció de *Concerti grossi*, op. 8, amb el famós *Le Quattro Stagioni*. No obstant això, Vivaldi va mantenir contactes amb altres nobles, així com amb la companyia d'òpera veneciana a Praga. El 1729 fins i tot va participar en la representació d'estrena de la seva òpera. No obstant això, també va deixar la seva petjada en la música religiosa. En particular, les seves petites composicions de motets sacres o de parts de la missa van ser molt populars i es van convertir en part del repertori de molts organistes. Es van enviar composicions específiques a Praga des d'Itàlia però també des d'altres llocs. A Dresden, per exemple, Jan Dismas Zelenka (1679-1745) va crear transcripcions per l'ensemble de la cort local. Els materials de música de Praga també són valuosos en demostrar no solament la seva presència sinó també la recepció de la música de Vivaldi al nostre país perquè moltes de les composicions van ser adaptades per satisfer les necessitats locals. Un exemple de variació única del treball religiós d'Antonio Vivaldi és el motet *Laudate pueri*, RV 600.

Per contra, Jan Josef Ignác Brentner és un exemple de músic local. Encara que va venir de Dobřany prop de Pilsen, va passar una part important de la seva vida creativa a Praga. Desafortunadament, no tenim informació sobre el seu lloc exacte de treball, però és gairebé segur que es va dedicar a la música religiosa en alguna església i també va poder cooperar amb alguns dels ensembles que treballaven en els cercles aristocràtics. El seu treball va haver de ser molt popular ja que va publicar quatre col·leccions de les seves composicions. Conscient de la dificultat financera de tal assoliment, és notable que Brentner es convertís en el compositor local més publicat del seu temps. Les seves obres es van estendre no solament a molts països europeus, sinó també als missioners jesuïtes en les colònies espanyoles a Amèrica. Un exemple important és la col·lecció de concerts de càmera *Horae pomeridianae*, op. 4. És una de les poques relíquies del repertori instrumental que es va interpretar en els palaus barrocs dels aristòcrates de Praga, i també es conserva de manera única en forma impresa. Les altres poques relíquies que ens han arribat estan sempre en manuscrits.

La virtuosística i impressionant música religiosa d'Antonio Vivaldi, així com els innovadors i distintius concerts instrumentals de Brentner, van ser part del colorit mosaic de la vida musical del Barroc de Praga. Fins i tot la seva actuació va influir en la formació del gust del públic de Praga, que solament unes poques dècades més tard va acceptar amb entusiasme un dels compositors més importants de tots els temps, Wolfgang Amadeus Mozart.

Lukáš M. Vytlačil

Gabriela Eibenová, soprano

Joven y dotada soprano, Gabriel Eibenová se graduó por el Conservatorio de Praga en 1993. Posteriormente fue alumna de Libuše Tomišková y Magdalena Hajóssyová en Praga y estudió con el Maestro Julie Kennard en la Royal

Academy of Music de Londres. Su profesor y tenor James Griffett la introdujo en el mundo de la música antigua, recibiendo además clases maestras en la República Checa, Eslovaquia, Gran Bretaña, Alemania y Suecia. Gabriela está teniendo mucha actividad como cantante solista participando en muchos festivales, tanto en la República Checa cómo en otros festivales. Su especialización cómo intérprete de música antigua le ha hecho compartir escenarios con grandes Ensembles solistas y directores tales cómo J. Griffett, I. Partridge, E. Tubb, M. Zanetti, M. Kožená, P. Kooij, E. L. Banzo, S. Standage. Junto con Adam Viktora es fundadora de Ensemble Inégal. Además de su trabajo cómo intérprete de música antigua también ha ofrecido conciertos en el campo de la música contemporánea. Cómo soprano solista ha ofrecido conciertos con las orquestas Czech Philharmony, Südwest Baden-Baden, Südwestfunk Freiburg, Prague Chamber Orchestra etc, al mismo tiempo que ha participado en más de una quincena de grabaciones de radio y televisión en todo Europa, Israel y Japón

Ensemble Inégal

Desde su fundación en 2000, el grupo vocal e instrumental Ensemble Inégal se ha especializado en la música que va desde el renacimiento hasta el romanticismo. El nombre Inégal, no solamente describe la variación en el número, la configuración de los intérpretes, sino que también describe la versatilidad en el estilo y un acercamiento no convencional cómo única interpretación posible de los repertorios. Los cantantes e instrumentistas de Inégal son seleccionados después de exigentes pruebas, siendo algunos de los mejores intérpretes Checos y extranjeros. Hoy en día Ensemble Inégal es una de las referencias en Europa, habiendo recibido el aplauso unánime tanto del público cómo de la crítica especializada europea y americana. Ha editado varios discos destacando entre ellos la *Mass in D-major*, op. 86 Lužanská de Antonín Dvořák (1841-1904) en 2001. En 2003 editaron el primer disco de música barroca sacra de un compositor checo Jan Josef Ignaz Brentner (1689-1742), uno de los compositores más exitosos en Europa central en su día, que sin embargo fue olvidado durante siglos. En 2005 editaron el oratorio *Il Serpente di Bronzo* de Jan Dismas Zelenka (1679-1745). Este magnífico compositor checo es una de las grandes personalidades de la música barroca europea. Entre otros excelentes galardones que recibió esta grabación está la del Diapason d'or de la prestigiosa revista francesa Diapason. Asimismo Ensemble Inégal intensifica su presencia en festivales checos y europeos, así cómo la grabación y edición de grandes maestros olvidados. En 2007 edita otro disco de J. D. Zelenka, con la *Missa purificationis BVM*, concebida cómo una misa solemne con gran instrumental, y la *Litanie Lauretanae, Consolatrix afflictorum*. Ensemble Inégal sigue con su labor de edición discográfica y participando en auditorios y festivales de toda Europa.

Adam Viktora

Adam Viktora está graduado por el Conservatorio de Pilsen la Academia de Música de Praga. Posteriormente siguió recibiendo formación y clases magistrales de maestros cómo Tagliavini, Erickssohn, Koimann and Haselböck. Cómo organista y director de coro y orquesta ha participado en numerosos festivales alrededor de todo el mundo. Ha ofrecido conferencias en congresos

de órgano en Suecia y Croacia. Ha realizado numerosas grabaciones para la Radio y Televisión Checa. Parte de su interés se centra en la restauración y promoción de órganos históricos. Es conocido cómo uno de los más activos en el proyecto *El órgano cómo patrimonio cultural europeo*, siendo a su vez director del Festival Checo de Órgano. Desde 1998 es profesor de órgano en el Conservatorio de Pilsen y desde 2007 es profesor de música en el Conservatorio de Praga. Adam Viktora es el fundador y director de Ensemble Inégal, que desde su fundación en 2000 se ha convertido en un exitoso grupo instrumental y vocal, despertando el interés del público y la crítica especializada tanto en sus grabaciones cómo en su participación en importantes auditorios y festivales.

Notas

Aunque Praga no fue sede real en la primera mitad del siglo XVIII, en esa época del Barroco tardío palpitaba en la ciudad una vida musical viva y animada. La combinación de varios factores diferentes creó buenas condiciones para el desarrollo de un arte musical de gran calidad a pesar de la ausencia de mecenas de la familia real o cortesanos cuya corte fue un imán evidente para los artistas. Las instituciones religiosas tuvieron su papel importante en Praga y se encargaron de la música vocal religiosa, en particular, tres iglesias con producción de música de renombre. El templo archidiocesano de San Vito en el Castillo de Praga, la Iglesia de San Francisco Serafín de los Caballeros de la Cruz con una Orden de la Estrella Roja y finalmente la Iglesia de San Simón y San Judas en el Hospital y Convención de la Orden de Hermanos misericordiosos. El rico pasado musical de las dos primeras iglesias mencionadas aún nos recuerda sus valiosos archivos que esconden una serie de composiciones preservadas de manera única, que atestiguan la importancia del repertorio y el alto nivel de la vida musical local. Sin embargo, no debemos olvidar mencionar el Colegio de los Jesuitas en Klementinum, especialmente en relación con los oratorios para la Pasión en el Santo Sepulcro en la Iglesia del Santo Salvador, para la cual se escribieron varios oratorios.

Además de música religiosa, había nobleza cuya atención se centraba principalmente en la música profana. En el caso de los aristócratas, ayudaron a que el arte musical alcanzara un importante papel con las representaciones en teatros estatales y también por el hecho de que una serie de aristócratas checos tenían sus palacios en Praga, donde pasaban al menos parte de los meses de invierno. El cuidado por el desarrollo general de la cultura y el arte también fue percibido como una contribución personal de la nobleza para cambiar la ciudad en el espíritu del estilo de vida moderno, pero también para mostrar su entusiasmo por cuidar la capital del reino cuyo monarca estaba en Viena. Ensembles significativos se formaron en las cortes de los grandes amantes de la música, como el Conde Ludwig von Hartig (1685-1735) y el Conde Wenzel von Morzin (1675-1737). Gracias al conde Franz Anton Sporck (1662-1732) la ópera se instaló en Praga porque este importante mecenas regaló las instalaciones de su palacio a la ópera italiana stagione de Antonio Denzio y Antonio Bioni de Venecia. La Ópera de Praga se convirtió en una parada obligada importante e independiente entre los teatros de Dresde y Viena.

Los compositores Antonio Vivaldi (1678-1741) y Jan Josef Ignác Brentner (1689-1742) cuyas obras interpretará hoy Ensemble Inégal son, sin duda, muy buenos ejemplos de diferentes aspectos del mundo musical de Praga. Vivaldi estaba vinculado a Bohemia en varios niveles. El ya mencionado Conde Morzin lo empleó como su *maestro di musica in Italia*, por lo cual el renombrado compositor se comprometió a entregar composiciones instrumentales para su conjunto instrumental. También encontramos la dedicatoria al mecenas de Praga en la colección de *Concerti grossi, op. 8*, con el famoso *Le Quattro Stagioni*. Sin embargo, Vivaldi mantuvo contactos con otros nobles, así como con la compañía de ópera veneciana en Praga. En 1729 incluso participó en la representación de estreno de su ópera. Sin embargo, también dejó su huella en la música religiosa. En particular, sus pequeñas composiciones de motetes sacros o de partes de la misa fueron muy populares y se convirtieron en parte del repertorio de muchos organistas. Se enviaron composiciones específicas a Praga desde Italia pero también desde otros lugares. En Dresde, por ejemplo, Jan Dismas Zelenka (1679-1745) creó transcripciones para el ensemble de la corte local. Los materiales de música de Praga también son valiosos al demostrar no solo su presencia sino también la recepción de la música de Vivaldi en nuestro país porque muchas de las composiciones fueron adaptadas para satisfacer las necesidades locales. Un ejemplo de variación única del trabajo religioso de Antonio Vivaldi es el motete *Laudate pueri*, RV 600.

Por el contrario, Jan Josef Ignác Brentner es un ejemplo de músico local. Aunque vino de Dobřany cerca de Pilsen, pasó una parte importante de su vida creativa en Praga. Desafortunadamente, no tenemos información sobre su lugar exacto de trabajo, pero es casi seguro que él se dedicó a la música religiosa en alguna iglesia y también pudo cooperar con algunos de los ensembles que trabajaban en los círculos aristocráticos. Su trabajo tuvo que ser muy popular ya que publicó cuatro colecciones de sus composiciones. Consciente de la dificultad financiera de tal logro, es notable que Brentner se convirtiera en el compositor local más publicado de su tiempo. Sus obras se extendieron no solo a muchos países europeos, sino también a los misioneros jesuitas en las colonias españolas en América. Un ejemplo importante es la colección de conciertos de cámara *Horae pomeridianae*, op. 4. Es una de las pocas reliquias del repertorio instrumental, que se interpretó en los palacios barrocos de los aristócratas de Praga, y también se conserva de manera única en forma impresa. Las otras pocas reliquias que nos han llegado están siempre en manuscritos.

La virtuosística e impresionante música religiosa de Antonio Vivaldi, así como los innovadores y distintivos conciertos instrumentales de Brentner, fueron parte del colorido mosaico de la vida musical del Barroco de Praga. Incluso su actuación influyó en la formación del gusto del público de Praga, que solo unas pocas décadas más tarde aceptó con entusiasmo a uno de los compositores más importantes de todos los tiempos, Wolfgang Amadeus Mozart.

Lukáš M. Vytlačil

Dia 10 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Harmonia del Parnàs (València)

Ruth Rosique, soprano

Marian Rosa Montagut, clavecí i direcció

Ícaro del amor. Música espanyola del segle XVIII «a la moda»

Harmonia del Parnàs

Ruth Rosique, soprano

Stefano Rossi i Beatriz Amezúa, violins

Alba Encinas, violí i viola

David Antich, flautes de bec

Guillermo Martínez, violoncel

Marian Rosa Montagut, clavecí i orgue i direcció.

Transcripció/arranjament/adaptació de les obres

Ícaro del amor

Música espanyola del segle XVIII «a la moda»

PRIMERA PART

Francesco Corradini (1690c.-1769), *La Dorinda*

Misera Pastorcilla (instrumental)

Para verte y no inconstante (ària)

Yo soy a quien la pena (ària)

Si mi dolor logró

Recitat - Ària

Vicente Martín y Soler (1754-1806), *Canzonette italiane*¹

L'Innocenza - La Speranza - La Pastorella

José de Nebra (1702-1768)

Al tierno esposo amante

1 Versió instrumental/arranjaments: Marian Rosa Montagut

Recitat - Ària

Francesco Corradini, *La Dorinda*
*Cuando airado amor*² (ària)

SEGONA PART

Charles Desmazures (1670-1736), *Suite núm. 2*³
Marche en rondeau
Chaconne
Rigaudon

Antonio Literes (1673-1747), *Acis y Galatea*
Si de rama en rama
Recitat - ària

Francesco Corradini,
Ícaro del amor
Recitat - ària

Anònim, selecció de dances⁴
Minué
Tarantela
Fandanguillo

José de Nebra
Salga el hombre feliz (ària)

Harmonia del Parnàs

Harmonia del Parnàs interpreta obres anteriors a 1800 amb instruments i criteris històrics, respectant les particularitats estètiques i teòriques de cada lloc i període concret. El seu repertori, escollit a partir de la recerca musicològica de fonts musicals i documentals d'arxius i biblioteques de tot el món, recull diferents gèneres i autors hispànics dels segles XV al XVIII, sent les seves interpretacions el resultat d'un estudiat exercici d'equilibri entre la musicologia històrica i la creativitat musical.

Membre fundador de l'Associació GEMA, Harmonia del Parnàs ha actuat a l'Auditori Nacional Espanya (Madrid), Auditori Ciutat de León, Palau de la Música de València, Festival Internacional de Música Sacra de Tortosa, Festival Internacional de Música Antiga i Barroca de Peníscola, Festival de Música Antiga d'Aranjuez, Festival Internacional de Santander, Clàssics a l'estiu de la Comunitat de Madrid, Festival de Música Renaixentista i Barroca de Vélez Blanco, Festival Música Antiga Granada, Auditori i Palau de Congressos de Castelló, Institució Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions

2 Estrena absoluta en temps moderns.

3 Selecció d'una de les set suites que Desmazures va dedicar a la futura reina d'Espanya Maria Luisa de Saboya, en 1702.

4 Estrena absoluta en temps moderns. Transcripció i arranjamant: Marian Rosa Montagut

Científiques, Palau Reial de Barcelona, Festival Medieval d'Elx, etc. i realitza habitualment concerts i jornades de formació a Europa i Amèrica Llatina. L'agrupació ha recuperat, interpretant per vegada primera en temps moderns, diverses desenes de composicions d'autors com Antonio Abadía (-1791), José Escorihuela (1674-1743), Francisco Corradini (1700-1769ca.), Manuel Ferreira (1675ca.-1730ca.), Pascual Fuentes (1721-1768), Francisco H. Illana (1700ca.-1780), Juan de Navas (1647-1719ca.), José Pradas Gallén (1689-1757), Pedro Rabassa (1683-1767) o José de Torres (1670ca.-1738), entre altres. Els enregistraments d'Harmonia del Parnàs recullen part del citat repertori en treballs com *Arda el Ayre* i *Requiem* (tots dos en La mà de Guido), el monogràfic de José Pradas Gallén *La tierra llora afligida* editat en la col·lecció discogràfica Patrimoni Musical Valencià de la Generalitat Valenciana i nominat als PREMIS DE LA MÚSICA 2008 en la secció de Millor Intèrpret de Música Clàssica, així com els editats en el segell propi del grup TEMPUS: *Salve Regina*, *Bárbaro* i *La Dorinda*.

Ruth Rosique, soprano

Comença els seus estudis de cant en el Reial Conservatori Manuel de Falla de Cadis amb Pilar Sáez, prossegueix en el Conservatori de Guadalajara amb Ángeles Chamorro i Manuel Burgueras, finalitzant el grau superior en el Conservatori Superior de Música de València amb Ana Luisa Chova.

Actua com a solista als auditoris i sales més importants, tant del territori nacional com d'Itàlia, Alemanya, França, Portugal, Egipte, Turquia, Tunísia, el Marroc, Síria, Jordània, Líban, Polònia, Holanda, Bèlgica, Rússia, Japó i EE.UU (Carnegie Hall de Nova York, Boston Early Music Festival). Ha cantat papers principals en *Els Set Pecats Capitals* de Kurt Weill, *Moisés i Aaron* i *Pierrot Lunaire* de Schönberg, *Il combattimento di Tancredo e Clorinda* de Monteverdi, *Orfeu i Euridice* de Gluck, *Il Prigionier Superbo* de Pergolesi, *Andromeda Liberata* i *Atenaide* de Vivaldi, *L'incoronazione di Poppea* de Monteverdi, *The rape of Lucretia* de Britten, *La Scala di Seta*, *Il Turco in Itàlia* i *Il viaggio a Reims* de Rossini, *La Flauta Màgica*, *Don Giovanni* i *La finta giardiniera* de Mozart, *La Sonnambula* de Bellini, *Don Pasquale* de Donizetti, *Elegy for young lovers* de Henze i *Ottavia restituita* de Scarlatti, etc.

Col·labora amb orquestres i grups de reconegut prestigi com l'Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya, Orquestra i Cor de València, Orquestra de Còrdova, Orquestra Ciutat de Granada, Cor i Orquestra Nacional d'Espanya, Orquestra Simfònica de Galícia, Orquestra Barroca de Sevilla, Al Aire Español, Cor i Orquestra de RTVE, Escolanía de Montserrat, Ensemble Barroque de Llemotges, Kings Consort, Venice Baroque Orchestra, El Concerto Español, Accademia Bizantina, Harmonia del Parnàs, Música Ficta, Capella de Ministrers, Grup Instrumental de València... Ha realitzat més de vint enregistraments que abasten diversos estils i compositors per als segells Enchiriadis, EMI Odeon, Dynamic, Naïve, etc.

Marian Rosa Montagut, direcció

Natural de Benifaió, inicia en aquesta localitat valenciana la seva formació musical amb el clarinet i el piano, rebent les primeres lliçons de solfeig del seu pare. Inicialment compagina els estudis universitaris (Llicenciatura en Filosofia, Universitat de València 1994) i els musicals (Professora de Piano, Conservatori

Superior de València 1993), i posteriorment s'especialitza en música antiga i barroca, finalitzant els estudis superiors de clavecí amb J. L. González Uriol en el Conservatori Superior de Música de Saragossa. Ha estudiat clavecí amb Albert Romaní i Eduard Martínez, assistint a cursos de perfeccionament, entre altres, amb J. Ogg, R. Alesandrini, W. Jansen i López Banzo. Interessada per la direcció coral, ha assistit a cursos impartits per J. R. Gil-Tàrrega, V. Negreiros i M. Smith, entre altres.

Fundadora d'Harmonia del Parnàs és la clavecinista i directora d'aquesta agrupació amb la qual ha gravat cinc CDs i col·labora, com a organista, clavecinista i directora, amb altres agrupacions especialitzades en concerts i enregistraments. La pràctica musical en el camp de la música antiga la porta a sentir una profunda inclinació per la musicologia històrica, i després d'obtenir el D.I.A. del Doctorat en Musicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, està finalitzant la tesi sota la tutela del Dr. Antonio Ezquerro. Ha estat becada en nombroses ocasions en el camp de la Musicologia: Beca FI (quatre anys) en el Departament de Musicologia de la Institució Milà i Fontanals -Barcelona- del Consell Superior de d'Investigacions Científiques, tres beques per realitzar estades a l'estranger (Frankfurt, Londres-Cambridge i Roma), etc. El 2006 guanya per concurs públic un contracte de tècnic del Ministeri de Ciència i Tecnologia en el marc d'un projecte R+D de musicologia històrica, i el 2009 guanya el premi de recerca de la Fundació Durán-Martí, que comporta la publicació del llibre resultat del projecte. En l'actualitat forma part de l'equip de recerca de diferents projectes del Ministeri i la Generalitat, per treballar el repertori barroc de l'Antiga Corona d'Aragó i d'àmbit hispànic, i col·labora en projectes europeus, compaginant l'activitat interpretativa amb la recerca musicològica. Ha publicat els seus treballs en *Anuari Musical (CSIC)*, *Diccionari de la Música Valenciana (SGAE)*, *Cantad serafines. Tres nades de José Pradas (Tritó-IVM)*, *Història de les Terres de l'Ebre (Fundació Il·lencavònia-urv)*, etc. i està a càrrec de la direcció del Centre de Recerca i Difusió Musical TEMPUS, situat a València. Així mateix, des del 2009 és professora de clavecí a temps parcial en el Conservatori Professional de Música de Torrent (València). ©TEMPUS cidm

Notes

Ícaro del amor ofereix una panoràmica de la introducció de l'estil italià a Espanya i la seva evolució al llarg del segle XVIII. Es presta en aquesta ocasió una atenció especial a un tipus de repertori, el de la música espanyola del set-cents, sovint oblidat per considerar-se que la nostra música perd, amb l'arribada de la moda sobretot d'Itàlia, però també de França, la seva essència, en obrir el seu llenguatge mirant a l'exterior. No obstant això, si bé és cert que la música del segle XVIII ja poc tindrà a veure amb el llenguatge tan pròpiament hispànic de la centúria anterior, que les nades introduiran el llenguatge, els instruments i els moviments italians i francesos, i els tons aniran deixant pas a noves formes, no és menys cert que la nova música criticada en la pròpia època per erudits com Feijoo, també serà aquella que conquerirà als nous públics i que podrà escoltar-se amb més timidesa en els temples, i amb tota la seva pompa en els teatres i els ambients cortesans.

Podran escoltar-se en aquesta mostra per una costat, una selecció de peces del compositor i mestre italià Francisco Corradini (c.1700-1769), qui desenvoluparia la seva carrera musical des de molt primerenca edat primer a

València i posteriorment a Madrid, de qui s'interpreta en aquesta ocasió per vegada primera en temps moderns l'ària *Cuando airado amor* de la seva rondalla pastoral *La Dorinda*. Corradini seria el màxim rival de Nebra en els teatres públics de Madrid.

Harmonia del Parnàs ha volgut prestar una atenció especial, d'altra banda, al completíssim músic aragonès José de Nebra (1702-1768), unint-se així a la celebració, el 2018, del 250 aniversari de la seva mort, esdevinguda l'11 de juliol de 1768 i de qui, afortunadament, es conserva una quantitat molt considerable de la seva producció. Cal assenyalar quant a les peces escollides d'aquest músic, que les fonts originals d'ambdues es conserven avui dia a Guatemala.

Quant al repertori vocal interpretat, s'ofereix així mateix una pinzellada de la sarsuela *Acis i Galatea* del músic mallorquí que no necessita presentació Antonio Literes (1673-1747), per ser un dels pioners a introduir en les seves composicions el nou llenguatge arribat d'Itàlia i per aconseguir, la citada obra, un gran èxit en l'època.

José de Nebra (1702-1768)

El programa inclou, d'altra banda, una selecció de danses de diversos autors. En primer lloc podrà escoltar-se una versió instrumental pròpia del grup, de tres peces del músic valencià Martín i Soler, pertanyents a la seva col·lecció *12 Canzonette Italiane*. En segon lloc s'han seleccionat tres danses de la *Suite núm. 2*, de la col·lecció de set suites o *Pièces de symphonie* (com queda anotat en la font conservada en la BNE) que el compositor francès Charles Desmazures va dedicar en una edició de 1702, a la futura reina d'Espanya, María Luisa de Savoia. Finalment, s'interpreten per vegada primera en temps moderns en aquest concert, tres danses d'una col·lecció manuscrita del segle XVIII, conservada així mateix en la BNE, l'autor de la qual o autors no queden identificats, i que són concretament, un *Minuet*, una *Tarantela* i un *Fandanguillo*.

Harmonia del Parnàs

Harmonia del Parnàs interpreta obras anteriores a 1800 con instrumentos y criterios históricos, respetando las particularidades estéticas y teóricas de cada lugar y periodo concreto. Su repertorio, escogido a partir de la investigación musicológica de fuentes musicales y documentales de archivos y bibliotecas de todo el mundo, recoge diferentes géneros y autores hispánicos de los siglos XV al XVIII, siendo sus interpretaciones el resultado de un estudiado ejercicio de equilibrio entre la musicología histórica y la creatividad musical.

Miembro fundador de la Asociación GEMA, Harmonia del Parnàs ha actuado en el Auditorio Nacional España (Madrid), Auditorio Ciudad de León, Palau de la Música de Valencia, Festival Internacional de Música Sacra de Tortosa, Festival Internacional de Música Antigua y Barroca de Peñíscola, Festival de Música Antigua de Aranjuez, Festival Internacional de Santander, Clásicos en Verano de la Comunidad de Madrid, Festival de Música Renacentista y Barroca de Vélez Blanco, Festival Música Antigua Granada, Auditorio y Palacio de Congresos de Castellón, Institución Milà i Fontanals del Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Palacio Real de Barcelona, Festival Medieval de Elche, etc. y realiza

habitualmente conciertos y jornadas de formación en Europa y América Latina. La agrupación ha recuperado, interpretando por vez primera en tiempos modernos, varias decenas de composiciones de autores como Antonio Abadía (¿-1791), José Escorihuela (1674-1743), Francisco Corradini (1700-1769ca.), Manuel Ferreira (1675ca.-1730ca.), Pascual Fuentes (1721-1768), Francisco H. Illana (1700ca.-1780), Juan de Navas (1647-1719ca.), José Pradas Gallén (1689-1757), Pedro Rabassa (1683-1767) o José de Torres (1670ca.-1738), entre otros. Las grabaciones de Harmonia del Parnàs recogen parte del citado repertorio en trabajos como *Arda el Ayre* y *Requiem* (ambos en la mà de guido), el monográfico de José Pradas Gallén *La tierra llora afligida* editado en la colección discográfica Patrimonio Musical Valenciano de la Generalitat Valenciana y nominado a los PREMIOS DE LA MÚSICA 2008 en la sección de Mejor Intérprete de Música Clásica, así como los editados en el sello propio del grupo TEMPUS *Salve Regina*, *Bárbaro* y *La Dorinda*.

Ruth Rosique, soprano

Comienza sus estudios de canto en el Real Conservatorio Manuel de Falla de Cádiz con Pilar Sáez, prosigue en el Conservatorio de Guadalajara con Ángeles Chamorro y Manuel Burgueras, finalizando el grado superior en el Conservatorio Superior de Música de Valencia con Ana Luisa Chova.

Actúa como solista en los auditorios y salas más importantes, tanto del territorio nacional como de Italia, Alemania, Francia, Portugal, Egipto, Turquía, Túnez, Marruecos, Siria, Jordania, Líbano, Polonia, Holanda, Bélgica, Rusia, Japón y EE.UU (Carnegie Hall de Nueva York, Boston Early Music Festival). Ha cantado papeles principales en *Los Siete Pecados Capitales* de K. Weill, *Moisés y Aaron* y *Pierrot Lunaire* de Schönberg, *Il combattimento di Tancredo e Clorinda* de Monteverdi, *Orfeo y Euridice* de Gluck, *Il Prigionier Superbo* de Pergolesi, *Andromeda Liberata* y *Atenaide* de Vivaldi, *L'incoronazione di Poppea* de Monteverdi, *The rape of Lucretia* de Britten, *La Scala di Seta*, *Il Turco in Italia* e *Il viaggio a Reims* de Rossini, *La Flauta Mágica*, *Don Giovanni* y *La finta giardiniera* de Mozart, *La Sonnambula* de Bellini, *Don Pasquale* de Donizetti, *Elegy for young lovers* de Henze y *Ottavia restituita* de Scarlatti, etc.

Colabora con orquestas y grupos de reconocido prestigio como la Orquesta Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya, Orquesta y Coro de Valencia, Orquesta de Córdoba, Orquesta Ciudad de Granada, Coro y Orquesta Nacional de España, Orquesta Sinfónica de Galicia, Orquesta Barroca de Sevilla, Al Aire Español, Coro y Orquesta de RTVE, Escolanía de Montserrat, Ensemble Barroque de Limoges, Kings Consort, Venice Baroque Orchestra, El Concierto Español, Accademia Bizantina, Harmonia del Parnàs, Música Ficta, Capella de Ministrers, Grup Instrumental de Valencia... Ha realizado más de veinte grabaciones que abarcan diversos estilos y compositores para los sellos Enchiriadis, EMI Odeon, Dynamic, Naïve, etc.

Marian Rosa Montagut, dirección

Natural de Benifaió, inicia en esta localidad valenciana su formación musical con el clarinete y el piano, recibiendo las primeras lecciones de solfeo de su padre. Inicialmente compagina los estudios universitarios (Licenciatura en

Filosofía, Universidad de Valencia 1994) y los musicales (Profesora de Piano, Conservatorio Superior de Valencia 1993), y posteriormente se especializa en música antigua y barroca, finalizando los estudios superiores de clave con J. L. González Uriol en el Conservatorio Superior de Música de Zaragoza. Ha estudiado clave con Albert Romaní y Eduard Martínez, asistiendo a cursos de perfeccionamiento, entre otros, con J. Ogg, R. Alesandrini, W. Jansen y E. López Banzo. Interesada por la dirección coral, asiste a cursos impartidos por J. R. Gil-Tàrrega, V. Negreiros y M. Smith, entre otros.

Fundadora de Harmonia del Parnàs es la clavecinista y directora de esta agrupación con la que ha grabado cinco CDs y colabora, como organista, clavecinista y directora, con otras agrupaciones especializadas en conciertos y grabaciones. La práctica musical en el campo de la música antigua la lleva a sentir una profunda inclinación por la musicología histórica, y tras obtener el D.E.A. del Doctorado en Musicología de la Universidad Autónoma de Barcelona, está finalizando la tesis bajo la tutela del Dr. Antonio Ezquerro. Ha sido becada en numerosas ocasiones en el campo de la Musicología: Beca FI (cuatro años) en el Departamento de Musicología de la Institución Milà i Fontanals - Barcelona- del Consejo Superior de Investigaciones Científicas, tres becas para realizar estancias en el extranjero (Frankfurt, Londres-Cambridge y Roma), etc. En 2006 gana por concurso público un contrato de técnico del Ministerio de Ciencia y Tecnología en el marco de un proyecto I+D de musicología histórica, y en 2009 gana el premio de investigación de la Fundación Durán-Martí, que comporta la publicación del libro resultado del proyecto. En la actualidad forma parte del equipo de investigación de diferentes proyectos del Ministerio y la Generalitat, para trabajar el repertorio barroco de la Antigua Corona de Aragón y de ámbito hispánico, y colabora en proyectos europeos, compaginando la actividad interpretativa con la investigación musicológica. Ha publicado sus trabajos en *Anuario Musical* (CSIC), *Diccionario de la Música Valenciana* (SGAE), *Cantad serafines. Tres villancicos de José Pradas* (Tritó-IVM), *Història de les Terres de l'Ebre* (Fundació Ilercavònia-urv), etc. y está a cargo de la dirección del Centro de Investigación y Difusión Musical TEMPUS, ubicado en Valencia. Asimismo, desde 2009 es profesora de clave a tiempo parcial en el Conservatorio Profesional de Música de Torrent (Valencia).

©TEMPUS cidm

Notas

Ícaro del amor ofrece una panorámica de la introducción del estilo italiano en España y su evolución a lo largo del siglo XVIII. Se presta en esta ocasión una atención especial a un tipo de repertorio, el de la música española del setecientos, a menudo olvidado por considerarse que nuestra música pierde, con la llegada de la moda sobre todo de Italia, pero también de Francia, su esencia, al abrir su lenguaje mirando al exterior. No obstante, si bien es cierto que la música del siglo XVIII ya poco tendrá que ver con el lenguaje tan propiamente hispánico de la centuria anterior, que los villancicos introducirán el lenguaje, los instrumentos y los movimientos italianos y franceses, y los tonos irán dejando paso a nuevas formas, no es menos cierto que la nueva música criticada en la propia época por eruditos como Feijoo, también será la que conquistará a los nuevos públicos y la que podrá escucharse con más

timidez en los templos, y con toda su pompa en los teatros y los ambientes cortesanos.

Podrán escucharse en esta muestra por una lado, una selección de piezas del compositor y maestro italiano Francisco Corradini (c. 1700-1769), quien desarrollaría su carrera musical desde muy temprana edad primero en Valencia y posteriormente en Madrid, de quien se interpreta en esta ocasión por vez primera en tiempos modernos el aria *Cuando airado amor* de su fábula pastoral *La Dorinda*. Corradini sería el máximo rival de Nebra en los teatros públicos de Madrid.

Harmonia del Parnàs ha querido prestar una atención especial, por otro lado, al completísimo músico aragonés José de Nebra (1702-1768), uniéndose así a la celebración, en 2018, del 250 aniversario de su muerte, acaecida el 11 de julio de 1768 y de quien, afortunadamente, se conserva una cantidad muy considerable de su producción. Cabe señalar en cuanto a las piezas escogidas de este músico, que las fuentes originales de ambas se conservan hoy día en Guatemala.

En cuanto al repertorio vocal interpretado, se ofrece asimismo una pincelada de la zarzuela *Acis y Galatea* del músico mallorquín que no necesita presentación Antonio Literes (1673-1747), por ser uno de los pioneros en introducir en sus composiciones el nuevo lenguaje llegado de Italia y por alcanzar, la citada obra, un gran éxito en la época.

José de Nebra (1702-1768)

El programa incluye, por otro lado, una selección de danzas de varios autores. En primer lugar podrá escucharse una versión instrumental propia del grupo, de tres piezas del músico valenciano Martín y Soler, pertenecientes a su colección *12 Canzonette Italiane*. En segundo lugar se han seleccionado tres danzas de la *Suite n. 2*, de la colección de siete suites o *Pièces de symphonie* (como queda anotado en la fuente conservada en la BNE) que el compositor francés Charles Desmazes dedicó en una edición de 1702, a la futura reina de España, María Luisa de Saboya. Por último, se interpretan por vez primera en tiempos modernos en este concierto, tres danzas de una colección manuscrita del siglo XVIII, conservada asimismo en la BNE, cuyo autor o autores no quedan identificados, y que son concretamente, un *Minué*, una *Tarantela* y un *Fandanguillo*.

Dia 11 d'agost, Castell del Papa Luna, 22.30 h

Al Ayre Español (Aragó)

Dorothee Oberlinger, flauta

Eduardo López Banzo, direcció

Flauto veneziano

Al ayre español

Dorothee Oberlinger, flauta de bec

Alexis Aguado, violí

Kepa Artetxe, violí

José Manuel Navarro, viola

Leonardo Luckert, violoncel

Xisco Aguiló, contrabaix

Eduardo López Banzo, clavecí i direcció

Flauto veneziano

Antonio Vivaldi (1678 - 1741)

Concert «de París» en do major, RV 114

Allegro - Adagio - Ciaccona

Alessandro Marcello (1669-1747)

Concert per a flauta soprano en re menor

Andante - Adagio - Allegro

Antonio Vivaldi

Sonata op. 5 núm. 6 en sol menor, RV 72 (1716)

Preludio - Allemanda - Air Minuet

Concert en re menor, RV 128

Allegro non molto- Largo- Allegro

Concert per a flauta en do menor, RV 441
Allegro non molto - Grave - [Allegro]

Concert en do major per a flautí, RV 443
Allegro - Largo - Allegro molto

Amb el suport de:

Al ayre español

Al Ayre Español va ser fundat l'any 1988 per Eduardo López Banzo per confrontar els tòpics que per aquell temps envoltaven les interpretacions de la música barroca espanyola. L'esperit del grup sempre ha estat combatre aquests clixés amb rigor, excel·lència en la interpretació i amb el propòsit d'insuflar nova vida a les músiques del passat, per així oferir-les al públic contemporani. Al Ayre Español s'ha convertit no solament en una formació prestigiosa sinó en una filosofia d'interpretació que Eduardo López Banzo ha anat construint amb els seus músics i que ara és recognoscible, sol·licitada i aclamada a tot el món, a més de reconeguda amb el Premi Nacional de Música 2004 atorgat pel Govern d'Espanya.

30 anys en els festivals i teatres més importants d'Europa, 14 anys com a orquestra resident a l'Auditori de Saragossa, 18 discos, premis internacionals (Premi Nacional de Música en 2004, entre altres) i distincions, i una incessant agenda de compromisos internacionals i activitats per a les properes temporades confirmen que el grup aragonès és una de les referències més destacades de l'àmbit nacional i internacional.

Al llarg d'aquest temps Al Ayre Español ha actuat en els escenaris més prestigiosos del món: Concertgebouw d'Amsterdam, Musikverein i Konzerthaus de Viena, Tonhalle de Dusseldorf, Konzerthaus i Filharmònica de Berlín, Théâtre des Champs Elysées i Cité de la Musique de París, Teatre Reial i Auditori Nacional de Madrid, Palau de la Música Catalana i Gran Teatre del Liceu de Barcelona, Laeishalle d'Hamburg, Library of Congress de Washington, Palais des Beaux Arts de Brussel·les, Arsenal de Metz, etc.

Al Ayre Español ha estat convidat també als més importants festivals: Festival de Pasqua de Baden Baden, Bachfest de Leipzig, Festival de Música Antiga d'Utrecht, Internationale Festtage Alter Musik de Stuttgart, Schleswig-Holstein Musik Festival, Dresdner Musikfestspiele, Toulouse les Orgues, Festival d'Ambronay, Festival Handel de Trobi, Festival Internacional d'òpera barroca de Beaune, Festival de Saintes, Festival Internacional Cervantino (Mèxic), Festival

Monteverdi de Cremona, Authentica d'Israel, Festival Via Stellae de Santiago de Compostel·la, Festival Antiquarium de Moscou, Festival de Música Religiosa d'Oslo, Primavera de Praga, Festival Internacional en el camí de Sant Jaume, etc.

L'ensemble ha realitzat enregistraments discogràfics per als segells Almaviva, Fidelio, Deutsche Harmonia Mundi, Harmonia Mundi France, Naïve-Ambroisie i Challenge Records.

Al Ayre Español compta amb el patrocini d'Indústries Químiques de l'Ebre i el Ministeri de Cultura d'Espanya, manté un acord de residència amb l'Auditori de Saragossa des de 2004 i és Ambaixador de Saragossa des de l'any 2011.

Eduardo López Banzo

Nascut a Saragossa el 1961 és un dels directors europeus que amb més convicció ha fet de l'historicisme la seva pròpia filosofia musical, amb el propòsit d'aproximar als músics que dirigeix a les fonts i esperit de cada composició, i que fa que la música, segles després, parega altra vegada fresca i nova per a l'oïdor contemporani.

Va estudiar orgue i clavecí a Saragossa amb José Luis González Uriol, i a Amsterdam amb Jacques van Oortmersen i Gustav Leonhardt, qui el va animar a treballar en pro de la música barroca espanyola. En el 2004 va aconseguir que el grup fundat per ell en 1988, Al Ayre Español, aconseguís el Premi Nacional de Música, concedit pel Ministeri de Cultura del Govern d'Espanya, per més de vint anys de rigor musicològic i d'excel·lència en la interpretació, que ha donat lloc al fet que Al Ayre Español es converteixi en un referent d'interpretació historicista a tota Europa. Al capdavant del seu grup ha actuat a les sales més prestigioses de tot el món, encara que també ha estat freqüentment convidat a actuar com a director amb prestigioses orquestres simfòniques i d'instruments històrics.

En el terreny de l'òpera Eduardo López Banzo és un dels principals especialistes actuals en la producció dramàtica de Händel havent participat en produccions escèniques en l'Associació d'Amics de l'Òpera de Bilbao (ABAO/OLBE) amb Al Ayre Español, en el Palau de les Arts de València amb l'Orquestra de la Comunitat Valenciana i en l'Òpera de Kiel (Alemanya) amb la Philharmonisches Orchester Kiel.

Com a pedagog és requerit per impartir classes magistrals i cursos d'especialització a les Universitats d'Alcalà d'Henares (Opera Studio), Saragossa (Cursos de Jaca) i Salamanca, així com a l'Escola Superior de Cant de Madrid, el Centre Nacional de Difusió Musical (Ministeri de Cultura d'Espanya), la Universitat Internacional Menéndez Pelayo, la Fondazione Cini de Venècia i el Conservatori d'Amsterdam.

Eduardo López Banzo és Fill Predilecte de Saragossa des d'octubre de 2010.

Dorothee Oberlinger

Dorothee Oberlinger es va formar per esdevenir professora de música i també es va especialitzar en alemany abans d'estudiar flauta a Colònia, Amsterdam i Milà. Després de guanyar el primer premi en el Concurs MOECK / SRP de flauta a Londres, va debutar professionalment al Wigmore Hall el 1997, guanyant molts altres premis, incloent un Diapason d'Or i diversos premis Echo Klassik.

Com a concertista ha actuat amb molts conjunts i orquestres barroques importants, com els Sonatori de la Gioiosa Marca, Musica Antiqua Köln, Akademie für Alte Musik de Berlín, Academy of Ancient Music, London Baroque, Melante, L'Arte del Mondo, Al Ayre Español o Zefiro. En els seus múltiples projectes, treballa estretament amb els principals músics de l'escena de la música antiga com Reinhard Goebel, Giovanni Antonini, Vittorio i Lorenzo Ghielmi, Lucca Pianca, Rachel Podger, Giuliano Carmignola, Sandrine Piau o Max Emanuel Cencic.

El 2002 va formar l'Ensemble 1700, un grup especialitzat que interpreta música de cambra dels segles XVII i XVIII. En el context de nombrosos projectes de concerts i enregistraments de CD, Ensemble 1700 ha treballat amb moltes figures destacades del món de la Música Antiga.

Des de 2004, Dorothee Oberlinger ensenya a la Universität Mozarteum de Salzburg, on també és directora de l'Institut de Música Antiga.

Flauto veneziano

La flauta dolça o flauta de bec no va néixer a Venècia encara que va ser allí on es va publicar per vegada primera un manual íntegrament dedicat a aquest instrument. El seu autor, Silvestro di Ganassi, un prestigiós músic al servei del Dogo i la Basílica de Sant Marc, va compendiar en la seua *Opera intitulata Fontegara* (Venècia, 1535), una tècnica ja extraordinàriament desenvolupada per a tocar-la. Més d'un segle i mig després de la publicació d'aquest tractat encara vivien a Venècia nombrosos professionals de la flauta dolça que demandaven una literatura concertística pròpia. Antonio Vivaldi, que a part del violí, va ensenyar a tocar molts instruments a l'Ospedale della Pietà, va mostrar un notable interès per la flauta dolça i va ser un dels primers a escriure concerts solístics dedicats a ella.

A més dels seus nombrosos concerts *a solo*, del *petre rosso* han arribat fins als nostres dies gairebé 60 concerts escrits solament per a cordes. La finalitat per la qual van ser escrits es desconeix, encara que alguns van poder servir com *sinfonie avanti l'opera* (per a ser interpretats abans d'una òpera). És també molt probable que els dos concerts inclosos en aquest programa servissin com a preludis a les serenates estiuenques a l'aire lliure que tenien lloc en les esplèndides residències de la *Riviera del Brenta*.

Dues obres no vivaldianes completen la nostra proposta. D'Alessandro Marcello interpretem una versió per a flauta dolça del seu famós concert en re menor, originalment escrit per a oboè. Abans que s'originés una literatura concertística idiomàtica per a la flauta, els intèrprets venecians usaven adaptacions de concerts escrits per a altres instruments, especialment el violí. El concert de Marcello, publicat el 1716, va tenir una extraordinària fama en tota Europa i el mateix Johann Sebastian Bach va escriure una adaptació per a clavecí. El

mestre alemany havia conegut en la seva joventut la música per a teclat italiana fonamentalment a través del seu mestre Georg Böhm i d'aquesta època daten les seves set *toccatas* BWV 910-916. En aquestes obres el jove Bach fa gala d'un imaginatiu *stylus fantasticus*, inherent a la composició d'aquestes obres des dels temps de Frescobaldi, que es caracteritza per una successió de seccions en estil lliure i fantasiós, en ocasions molt extravagants, amb altres estrictes i serioses, en estil fugat.

Al Ayre Español

Al Ayre Español fue fundado en el año 1988 por Eduardo López Banzo con el propósito de hacer frente a los tópicos que en aquel entonces rodeaban las interpretaciones de la música barroca española. El espíritu del grupo siempre ha sido combatir estos clichés con rigor, excelencia en la interpretación y con el propósito de insuflar nueva vida a las músicas del pasado, para así ofrecerlas al público contemporáneo. Al Ayre Español se ha convertido no solo en una formación prestigiosa sino en una filosofía de interpretación que Eduardo López Banzo ha ido construyendo con sus músicos y que ahora es reconocible, solicitada y aclamada en todo el mundo, además de reconocida con el Premio Nacional de Música 2004 otorgado por el Gobierno de España.

30 años en los festivales y teatros más importantes de Europa, 14 años como orquesta residente en el Auditorio de Zaragoza, 18 discos, premios internacionales (Premio Nacional de Música en 2004, entre otros) y distinciones, y una incesante agenda de compromisos internacionales y actividades para las próximas temporadas confirman que el grupo aragonés es una de las referencias más destacadas del ámbito nacional e internacional.

A lo largo de este tiempo Al Ayre Español ha actuado en los escenarios más prestigiosos del mundo: Concertgebouw de Amsterdam, Musikverein y Konzerthaus de Viena, Tonhalle de Dusseldorf, Konzerthaus y Filarmónica de Berlín, Théâtre des Champs Elysées y Cité de la Musique de París, Teatro Real y Auditorio Nacional de Madrid, Palau de la Música Catalana y Gran Teatro del Liceu de Barcelona, Laeiszhalle de Hamburgo, Library of Congress de Washington, Palais des Beaux Arts de Bruselas, Arsenal de Metz, etc.

Al Ayre Español ha sido invitado también a los más importantes festivales: Festival de Pascua de Baden Baden, Bachfest de Leipzig, Festival de Música Antigua de Utrecht, Internationale Festtage Alter Musik de Stuttgart, Schleswig-Holstein Musik Festival, Dresdner Musikfestspiele, Toulouse les Orgues, Festival de Ambronay, Festival Handel de Halle, Festival International d'ópera baroque de Beaune, Festival de Saintes, Festival Internacional Cervantino (México), Festival Monteverdi de Cremona, Authentica de Israel, Festival Via Stellae de Santiago de Compostela, Festival Antiquarium de Moscú, Festival de Música Religiosa de Oslo, Primavera de Praga, Festival Internacional en el Camino de Santiago, etc.

El ensemble ha realizado grabaciones discográficas para los sellos Almaviva, Fidelio, Deutsche Harmonia Mundi, Harmonia Mundi France, Naïve-Ambroisie y Challenge Records.

Al Ayre Español cuenta con el patrocinio de Industrias Químicas del Ebro y el Ministerio de Cultura de España, mantiene un acuerdo de residencia con el Auditorio de Zaragoza desde 2004 y es Embajador de Zaragoza desde el año 2011.

Eduardo López Banzo

Nacido en Zaragoza en 1961, es uno de los directores europeos que con más convicción ha hecho del historicismo su propia filosofía musical, con el propósito de aproximar a los músicos que dirige a las fuentes y espíritu de cada composición, y que hace que la música, siglos después, aparezca otra vez como fresca y novedosa para el oyente contemporáneo.

Estudió órgano y clave en Zaragoza con José Luis González Uriol, y en Amsterdam con Jacques van Oortmersen y Gustav Leonhardt, quien le animó a trabajar en pro de la música barroca española. En el 2004 logró que el grupo fundado por él en 1988, Al Ayre Español, consiguiera el Premio Nacional de Música, concedido por el Ministerio de Cultura del Gobierno de España, por más de veinte años de rigor musicológico y de excelencia en la interpretación, que ha dado lugar a que Al Ayre Español se convierta en un referente de interpretación historicista en toda Europa. Al frente de su grupo ha actuado en las salas más prestigiosas de todo el mundo, aunque también ha sido frecuentemente invitado a actuar como director con prestigiosas orquestas sinfónicas y de instrumentos históricos.

En el terreno de la ópera Eduardo López Banzo es uno de los principales especialistas actuales en la producción dramática de Handel habiendo participado en producciones escénicas en la Asociación de Amigos de la Ópera de Bilbao (ABAO/OLBE) con Al Ayre Español, en el Palau de les Arts de Valencia con la Orquesta de la Comunidad Valenciana y en la Ópera de Kiel (Alemania) con la Philharmonisches Orchester Kiel.

Como pedagogo es requerido para impartir clases magistrales y cursos de especialización en las Universidades de Alcalá de Henares (Opera Studio), Zaragoza (Cursos de Jaca) y Salamanca, así como para la Escuela Superior de Canto de Madrid, el Centro Nacional de Difusión Musical (Ministerio de Cultura de España), la Universidad Internacional Menéndez Pelayo, la Fondazione Cini de Venecia y el Conservatorio de Amsterdam.

Eduardo López Banzo es Hijo Predilecto de Zaragoza desde octubre de 2010.

Dorothee Oberlinger

Dorothee Oberlinger se formó para convertirse en profesora de música y también se especializó en alemán antes de estudiar flauta en Colonia, Ámsterdam y Milán. Después de ganar el primer premio en el Concurso Moëck / SRP de flauta en Londres, debutó profesionalmente en el Wigmore Hall en

1997, ganando muchos otros premios, incluyendo un Diapason d'Or y varios premios Echo Klassik.

Como concertista ha actuado como solista con muchos conjuntos y orquestas barrocas importantes, como los Sonatori de la Gioiosa Marca, Musica Antiqua Köln, Akademie für Alte Musik de Berlín, Academy of Ancient Music, London Baroque, Melante, L'Arte del Mondo, Al Ayre Español o Zefiro. En sus múltiples proyectos, trabaja estrechamente con los principales músicos de la escena de la música antigua como Reinhard Goebel, Giovanni Antonini, Vittorio y Lorenzo Ghielmi, Lucca Pianca, Rachel Podger, Giuliano Carmignola, Sandrine Piau o Max Emanuel Cencic.

En 2002 formó el Ensemble 1700, un grupo especializado que interpreta música de cámara de los siglos XVII y XVIII. En el contexto de numerosos proyectos de conciertos y grabaciones de CD, Ensemble 1700 ha trabajado con muchas figuras destacadas del mundo de la Música Antigua.

Desde 2004, Dorothee Oberlinger enseña en la Universität Mozarteum Salzburg, donde también es directora del Instituto de Música Antigua.

Flauto veneziano

La flauta dulce o flauta de pico no nació en Venecia aunque fue allí donde se publicó por vez primera un manual íntegramente dedicado a este instrumento. Su autor, Silvestro di Ganassi, un reputado músico empleado por el Dogo y la Basílica de San Marcos, compendió, en su *Opera intitulata Fontegara* (Venecia, 1535), una técnica ya extraordinariamente desarrollada para tocarlo. Más de un siglo y medio después de la publicación de este tratado aún vivían en Venecia numerosos profesionales de la flauta dulce que demandaban una literatura concertística propia. Antonio Vivaldi, que aparte del violín, enseñó a tocar muchos instrumentos en el Ospedale della Pietà, mostró un notable interés por la flauta dulce y fue uno de los primeros en escribir conciertos solísticos dedicados a ella.

Además de sus numerosos conciertos a solo, del *petre rosso* han llegado a nuestros días casi 60 conciertos escritos solo para cuerdas. La finalidad para la que fueron escritos se desconoce, aunque algunos pudieron servir como *sinfonie avanti l'opera* (para ser interpretados antes de una ópera). Es también muy probable que los dos conciertos incluidos en este programa sirvieran como preludios a las serenatas veraniegas al aire libre que tenían lugar en las espléndidas residencias de la *Riviera del Brenta*.

Dos obras no vivaldianas completan nuestra propuesta. De Alessandro Marcello interpretamos una versión para flauta dulce de su famoso concierto en re menor, originalmente escrito para oboe. Antes de que se originara una literatura concertística idiomática para la flauta, los intérpretes venecianos usaban adaptaciones de conciertos escritos para otros instrumentos, especialmente el violín. El concierto de Marcello, publicado en 1716, tuvo una extraordinaria fama en toda Europa y el propio J.S. Bach escribió una adaptación para clave. El maestro alemán había conocido en su juventud la música para teclado italiana fundamentalmente a través de su maestro Georg Böhm y de esta época datan sus siete toccatas BWV 910-916. En estas obras el joven Bach hace gala de un imaginativo *stylus fantasticus*, inherente a la

composición de estas obras desde los tiempos de Frescobaldi, que se caracteriza por una sucesión de secciones en estilo libre y fantasioso, en ocasiones muy extravagantes, con otras estrictas y serias, en estilo fugado.